

TARAS ŠEVČENKO IN SLOVENIJA

Andrija Hlevka

Андрій В. Тевка

TARAS ŠEVČENKO I SLOVENIJA

Andrija Hevka

TARAS ŠEVČENKO IN SLOVENIJA

IMPRESUMI

ANDRIJA HEVKA - TARAS ŠEVČENKO IN SLOVENIJA

АНДРІЙ В. ГЕВКА - ТАРАС ШЕВЧЕНКО І СЛОВЕНІЯ

Рецензія: Інна Демченко Фреліх

Recenzija: Inna Demchenko Fröhlich

Izdalo: Društvo Ukrajincev v Sloveniji – KD Ljubljana - Kyiv

Tiskarna: Art – print, Banja Luka

Друкарня: Art – print, Баня Лука

Naklada: 200 izvodov

Тираж: 200 примірників

Avtor in nosilci projekta se zahvaljujemo Veleposlaništvu Ukrajine v R. Sloveniji, ki nam je pomagalo pri finansiranju projekta. In še posebna zahvala vsem sodelavcem in svetovalcem: Vinku Rahnetu za lektoriranje slovenskega besedila in Hrystyny Voloschak za lektoriranje besedila v ukrajiniščini.

Ljubljana, november, 2016

Knjigi na pot

G. Andrija Hevka je predstavnik ukrajinske diaspore, potomec priseljencev prvega ukrajinskega vala. Njegovi predniki so se, še za časa Avstro-ogrske, priselili iz Zahodne Ukrajine. To je bilo pred enim stoletjem. Prispeli so v naše kraje z ozemlja, ki so ga nekoč imenovali Galicija, in so se najprej naselili na prostorih nekdanje BiH. To je bilo pred začetkom prve svetovne vojne. Po težkem otroštvu v Bosni je gospod Andrija, s petnajstimi leti, z željo poiskati boljše življenje, zapustil svojo rodno vas in se preselil v Slovenijo. Leta 1983 je najprej diplomiral na Pedagoški akademiji v Ljubljani in nato še na Filozofski fakulteti. Zdaj dela kot vzgojitelj v dijaškem domu in vzgaja mlade generacije. Pri svojem glavnem delu, ob vzgoji in izobraževanju mladih, gospod Hevka ves svoj prosti čas namenja Ukrajini, piše knjige, zbira zgodovinske dokumente, pregleduje in preverja dejstva ter prevaja besedila. Vse to počne aktivno in prostovoljstvo. Poleg naštetega je omenjeni gospod vodja ukrajinsko-slovenskega »Kulturnega društva Ljubljana-Kyiv". Knjiga, ki jo držite v rokah, je za gospoda Andrijo še posebej pomembna zaradi življenjskega dela, ki ga je vložil v projekt, imenovan Taras Ševčenko. Gre za spomenik ukrajinskemu preroku in umetniku. Najprej je poskrbel za izdajo faksimile knjige Kobzarja in nato še za postavitev doprsnega kipa ukrajinskega preroka, slikarja in pesnika. Gre za projekt njegovega življenja. Preko poezije in osebnosti ukrajinskega preroka je gospod Andrija spoznal Ukrajino. Skozi Ševčenkove verze je začutil bolečine Ukrajincev in Ukrajine. Čeprav v mladosti nikoli ni bil tam, je slišal zanimive zgodbe babice in matere, ko sta govorili o svoji daljni očetnjavi. V projekt postavitve doprsnih kipov T. Ševčenku in J. Abramcu, prevajalcu Kobzarja iz ukrajinskega v slovenski jezik, je vložil zelo veliko svojega denarja, truda in časa. Vse to je zahtevalo veliko napora, živcev in energije. In g. A. Hevka je, kljub vsem oviram, dal vse od sebe in je omenjeni projekt pripeljal do konca. V želji, da se izpolnijo standardi najvišje kakovosti, bom omenila samo eno podrobnost, gospod Andrija se je napotil celo iskat sorodnike Jožeta Abramca. Dosegel je to, da so se s postavitvijo doprsnih kipov vsi strinjali. Dovolili so, da sta kipa postavljena neposredno na steno njihovega doma. In ne samo to, celo sorodnik J. Abramca je, skupaj s svojo družino, pokrtil del finančnih stroškov. Poleg tega je g. Hevka v tem času našel najboljšega kiparja, človeka, ki je poznan daleč preko meja Slovenije. Za realizacijo omenjenega projekta je povabil k sodelovanju slavnega kiparja Mirsada Begića. Z osebnim poznavanjem kiparja in njegovega vrhunskega dela je gospod A. Hevka razumel, da bo g. Mirsad Begić samo s svojo udeležbo pri tem projektu pomagal zagotoviti, da bo spomenik, poleg svojih temeljnih

vrednot in znakovosti, zapisan v anale kulturne dediščine slovenskega naroda. Gospod A. Hevka ni nikoli varčeval, pogosto je za višje cilje porabil ves svoj denar. Za višje cilje se še naprej bori, še naprej nadaljuje s svojim neumornim delom za blaginjo Ukrajine. Od samega začetka euromaidana je aktivno sodeloval in še zmeraj sodeluje na javnih prireditvah v Ljubljani in vedno je podpiral gibanje nove ukrajinske generacije. To je na ozemlju Slovenije pripeljalo do združitve dveh diaspor, "stare in nove« generacije. To je pripeljalo k ustvarjanju novega kulturnega društva, ki ga zdaj vodi g. Hevka. Namreč, prav on je zdaj predsednik skupnega ukrajinsko-slovenskega društva, imenovanega »KD Ljubljana-Kyiv". Razen tega je tudi urednik spletnega portala www.situacija.si, ki se ukvarja s pokritostjo tematik, povezanih z Ukrajino. G. A. Hevka redno prevaja članke iz različnih časopisov. Samoumevno je, da to dela prostovoljno brez denarnega nadomestila. Omenjeno slovensko – ukrajinsko društvo je aktivno udeleženo v ukrajinskih nacionalnih forumih in g. A. Hevka je ponosen, da predstavlja Ukrajince Slovenije na mednarodnih srečanjih z ukrajinsko diasporo. Čeprav sem že zapisala, da je bil projekt Ševčenko njegovo življenjsko delo, gospod A. Hevka s svojo aktivno naravo ni zaspal na lovorikah. On se nikdar ne ustavi, trmasto gre naprej kljub oviram, ki jih je na žalost zelo veliko. Njegova velika želja je, da se izboljša komunikacija med Ukrajinci in Slovenci oz. odnosi med Ukrajino in Slovenijo. Želi si, da bi na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je tudi sam pridobil ogromno znanja ustanovili najprej lektorat ukrajinskega jezika in literature in nato še katedro ukrajinistike. To je zelo kompleksna zadeva, in ne bo šlo tako na enostaven način, vendar pa so že bili narejeni prvi koraki. Tako je bilo vedno, gospod Andrija se nikoli ne vda, lahko odločno rečem, da zanj velja slogan njegovega življenja: "Delaj trdo in pošteno!" In to je v svojem življenju dokazal že večkrat, naredil je veliko dobrega za svojo daljno Očetnjava.

Inna Demchenko Fröhlich

Uvod

Znameniti slovenski poet France Prešeren, sodobnik velikega ukrajinskega prebuditelja, pesnika in akademskega slikarja, T. G. Ševčenka, je, med drugim, napisal naslednje verze:

*"Slep je, kdor se s petjem vkvarja,
Kranjec moj mu osle kaže;
pevcu vedno sreča laže,
on živi, umrje brez dnarja."* (Glosa)

Tako je pravilno ugotovil avtor slovenske himne, eden izmed največjih Slovencev vseh časov. Popolnoma podobno, kruto realnost je doživljal tudi oče ukrajinskega naroda, T.G. Ševčenko, ki je napisal:

*Saj, obstaja nekje sreča,
In, kdo je zdaj srečen?
Saj, obstaja še svoboda,
Kdo je zdaj svoboden?* (Katerina)

Med vrsticami povedano: Malokdo izmed nas je srečen. Redkokdo ceni tvoje delo in malo je takih, ki ti bodo karkoli pomagali, zlasti takrat, ko ti je hudo in ti je pomoč zelo potrebna. Resnica je takšna, da se velika večina ljudi zanima samo zase, zemeljske užitke in materialne koristi...

Ampak o tem ne bomo zdaj izgubljali besed. Posvetili se bomo plemenitenju slovensko-ukrajinskih odnosov in sodelovanju bratskih slovanskih narodov. Nadaljevali bomo pot slovenskih domoljubov, ki so pred stotimi leti zelo dobro vedeli za ukrajinske kozake in za slavno ukrajinsko zgodovino ...

Moje raziskave kažejo na to, da imata Slovenija in Ukrajina dolgo in zelo podobno zgodovino. Oba naroda sta se nenehno borila za jezik in kulturo. Slovenci so se zavzeto borili proti germanizaciji, romanizaciji, ilirizmu..., Ukrajina se pa še zmeraj bori proti rusifikaciji in ruski agresiji. Ampak ne glede na to, oba omenjena naroda, Slovenci in Ukrajinci, sta se vedno zavedala svojega pomena v družini slovanskih narodov. Na današnji dan, na žalost tudi, Ukrajinci, še vedno ne vedo veliko o naši lepi in slikoviti državi, v kateri živijo Slovenci, bratje – Slovani. Zato bom navedel nekaj osnovnih dejstev: Na

območju Republike Slovenije¹ Ukrajinci živijo že iz časov Avstro - Ogrske. Nekoč so sem prihajali priseljenci, Ukrajinci, iz Galicije in Bukovine. Marsikdo je pustil korenine v tej državi, vključno v večjih mestih kot sta Ljubljana in Maribor. Drugi val priseljevanja je bil po prvi svetovni vojni in naslednji - po drugi svetovni vojni. Poleg tega so številni Ukrajinci prišli v Slovenijo pred in po osamosvojitvi Slovenije. Trenutno prebiva v Sloveniji okoli 1500 Ukrajincev. Geografsko so se naselili v Ljubljani, Mariboru, na Jesenicah in po drugih krajih po vsej Sloveniji. Andrija Hevka, ki sem leta 2005 ustanovil prvo ukrajinsko društvo, sem bil tudi glavni organizator in avtor naslednjih projektov, ki so ozko povezani s Tarasom G. Ševčenkom:

Leta 2007 sem, s pomočjo resnih in zvestih sodelavcev, realiziral projekt: *Slovenski prevod "Kobzarja" T. G. Ševčenka*, ki je bil za vse nas kulturni dogodek, mejnik. Gre za faksimile prevoda Josipa Abrama, slovenskega duhovnika, ki je pred stotimi leti veliko storil za ukrajinski in slovenski narod. Od takrat je preživel le nekaj izvodov dveh knjižic (Kobzar in Hajdamaki), ki so danes velika redkost. Zato smo se odločili ponovno objaviti ta prevod in oživiti spominske dogodke pred enim stoletjem. Predgovor k ponovni izdaji sta zapisala g. dr. Vladimir Osolnik, profesor Univerze v Ljubljani, Filozofska fakulteta in g. Andrija Hevka, spremno besedo pa g. dr. Janez Gril, glavni urednik in založnik revije "Družina".

Glavna obrazložitev: V Štanjelu, domačem kraju prevajalca Kobzarja, so se pod vodstvom slovenskega "kozaškega Hetmana Ostapa" (dr. Janez Evangelista Krek.) družili visoko izobraženi Slovenci, ki so prav v tem mestecu (simbolično) ustanovili "Zaporoško Sič". V letih 1896 -1910) so se redno zbirali in družili in opevali pogum in zmagovite boje ukrajinskih kozakov...

Naslednje leto (2008) se je posrečilo izdati ukrajinsko - slovenski učbenik – imenovan "Dve barvi". Pri tem je zelo pomagal Javni sklad Slovenije za kulturo. Po zelo uspešno opravljenem delu in pridobivanju samozavesti sem se še bolj pogumno odločil, da nadaljujem s svojim delom, ki sem ga poimenoval: Štiriperesna deteljica ali Opus, posvečen očetu ukrajinskega naroda T. G. Ševčenku. To je pomenilo, da bom s pomočjo zvestih sodelavcev realiziral naslednje projekte:

¹ V Sloveniji je zelo veliko ukrajinskih priimkov, potomci Ukrajincev pa so se asimilirali, (raziskava, Rodion Jakovenko, 1967/68), *Filozofska fakulteta v Ljubljani*.

1. Faksimile Kobzarja, (2007);
2. Predavanja, imenovana: Taras G. Ševčenko in France Prešeren (2010 -2016);
3. Doprsna kipa Taras G. Ševčenku in Abram u Štanjelu (2010);
4. Likovne razstave reprodukcij slik akademskega slikarja in pesnika T. G. Ševčenka (2012 - 2016).

Slika 1: Avtor projekta, A. Hevka in Veleposlanik V. Primachenko - Faksimile "Kobzarja", T. G. Ševčenka v slovenščini

Zahvaljujoč dobrim ljudem, Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije, Kulturni skupnosti Nova Gorica, občini Komen, dobrim ljudem iz Štanjela, (družina Švagelj, g. Vojko in ga. Vlasta Markočič) je uspelo ohraniti slovensko - ukrajinske odnose, za katere sta zelo zaslužna predvsem J. Abram in T. G. Ševčenko.

Uspelo mi je uresničiti glavni projekt in življenjski cilj mojega življenja. Doprsna kipa ponosno stojita na prelepi hiši, kjer so se družili slovenski hetmani. Družina Markočič pa bo vedno skrbela za našo skupno dragocenost.

Duh Zaporoške Siči nikoli ne umre! Srednjeveško mesto Štanjel je že postalo romarski kraj za vse zavedne Ukrajince in Slovence, ki niso pozabili na svojo preteklost.

Slika 2: Avtor projekta A. Hevka in V. Markočič - Priprava na postavitev doprskih kipov v Štanjelu

Kdo je bil Taras Ševčenko?

Josip Abram je pred stotimi leti v svojem znamenitemu predgovoru k slovenskemu prevodu Kobzarja napisal naslednje²: »Med vsemi večjimi slovanskimi narodi poznamo Slovenci gotovo najmanj ukrajinskega: skoraj nepoznan nam je v zgodovinskem, a ravno tako tudi v kulturnem in književnem oziru. In vendar ima ta narod slavno, tisočletno zgodovino in ima veliko vrlin in toliko se še učimo od njega!

Slika 3: Štanjel, 202. obletnica T. Ševčenka, Veleposlanik Ukrajine in Ukrajinska skupnost Alpe Adria

Vrhu tega nam je ukrajinski narod po jeziku poleg jugoslovanskih najsorodnejši. Zato sem se namenil seznaniti rojake vsaj nekoliko z našimi ukrajinskimi brati in zlasti z njihovim največjim pesnikom, Tarasom Ševčenkom, iz čigar bogate zbirke pesmi, imenovane Kobzar sem izbral in prevel nekatere, ki se po pravici smatrajo za najlepše in za pesnika najbolj značilne. Ako pa hočemo umeti pesnika, kakor je Taras Ševčenko, ki upodablja v svojih proizdih življenje in težnje svojega naroda skozi stoletja in stoletja,

² Gre za originalno slovenščino, ki so jo govorili in pisali pred 100-letji.

moramo imeti pred očmi vsaj površen pregled ukrajinske zgodovine in kulturnega razvoja. Zato smatram za potrebno, podati čitateljem kot nekaj uvod v to zbirko najprej kratek zgodovinski in kulturni pregled ukrajinskega naroda, zatem pa za umevanje pesmi istotako potrebni življenjepisi velikega pesnika.

Slika 4 : Vyktoira Skyba in članice ukrajinskega društva iz Udin

Kdo si ni želel že davno spoznati to skrivnostno Ukrajino! Bilo je tam življenje stoletja in stoletja, a je zamrlo; ni sicer zamrlo v večno smrt, ampak izkervavelo in je trudno leglo v gomilo, da v dan vstajenja, novega sončnega dne prerojeno in pomlajeno vstane spet k življenju, kateremu se bo svet čudil. In zora tega dne že rdi! Čudil se bo svet, kaj in koliko je zakritega v tej gomili, orjaški, neizmerni gomili, ki se razteza od Črnega ali Ruskega morja daleč na sever do Dnjeprovih pritokov Pripeta in Desne in še dalje proti Moskvi, na vzhodu pa od Dona daleč na zapad čez Karpat v Ogrsko in Galicijo tja onkraj Premišlja (Przemysl). Res je sicer, da so si avstrijski Ukrajinci (Rusini v Galiciji) pod avstrijsko vlado (od leta 1772.) v narodnem oziru izdatno opomogli, vendar kaj je ta mali del naroda, broječ okroglo 5 milijonov v primeri z vsem ukrajinskim narodom, ki šteje do 30 milijonov duš! In kdo je kriv, da se ukrajinski narod, ki ima toliko zmožnosti, ni razvil? Tega je kriva v prvi vrsti propadla poljska država, oziroma poljska šlahta (plemstvo) in pa ruski absolutizem. To sta bila glavna grobokopa tužne Ukrajine, ki nista preprečevala samo slednjega duševnega razvoja in napredka naroda, ampak

ga tudi v gospodarskem oziru pritirala do popolne bede, kakor je razvidno iz sledečega kratkega zgodovinskega pregleda.

Glede imena bodi kar tukaj omenjeno to – le: narod sam pravi, da so R u s i (v Galiciji – Rusini), mladi naraščaj pa je začel rabiti staro ime U k r a j i n a in U k r a j i n c i, ime, v katerem je obsežen mladega naraščaja – program.»

Slika 5; Avtoportret T. G. Ševčenka

Tako je napisal eden največjih prijateljev Ukrajine, Josip (Jože) Abram. Njegove besede, napisane izpred dobrih stotih let, so še danes zelo aktualne. Mi pa s ponosom nadaljujemo njegovo velikansko delo in dodajamo naslednje: Taras G. Ševčenko - narodni prebuditelj, oče naroda, reformator jezika, svetla točka na nebu Ukrajine, ki je živel v času Prešerna, Njegoša, Goetheja, Byrona in drugih. Imel je vse lastnosti genija in izjemne osebnosti. Bil je zelo skromen, tako da sploh ni vedel, da za svoj narod in človeštvo dela nekaj velikanskega in neponovljivega. Menil je, da so tudi drugi takšni kot je on in da so še bolj pomembni od njega. Kaj drugega naj bi si mislil tlačan, sin nepomembnega kmeta-tlačana, ki ni bil svoboden in je imel svojega gospodarja. Pisanje poezije in slikanje je bilo za njega nekaj samoumevnega in lahkega. Kruta usoda pa je hotela, da je bil, za razliko od naštetih, samo šest let na svobodi. Ostalih

štirideset let je bil dobesedno človek brez pravic, preganjan kot zver. Ko se je zdelo, da se je osvobodil izpod tlačanskega jarma in da bo zaživel kot vsestranski umetnik, so ga odpeljali daleč od njegovih prijateljev in domovine. Prepovedali so mu pisati in slikati.

Slika 6: Veleposlanik Ukrajine V. Primachenko in A. Hevka

Taras Ševčenko je s svojo osebnostjo in delom v celoti ustrezal predstavi o ustvarjalcih slovanskega romantizma, ki so vpisani v analih nacionalnih zgodovin kot buditelji nacionalnega prebujanja ob pojavih zatiranja. Torej se zagotovo ujema z vsemi značilnostmi očeta modernega naroda. Delo in osebnost Ševčenka se pri Ukrajincih posebno vrednotita z ozirom na to, da je kot pesnik kanoniziran kot nacionalni svetnik – njegov portret se enači z ikonami, ki jih lahko najdemo skoraj pri vsaki ukrajinski družini, a knjiga pesmi s simboličnim naslovom »Kobzar« (izvajalec epskih pesmi je kot izvir nacionalnega spomina) se nahaja na policah v vsaki hiši, ob Svetem pismu. Taras Ševčenko je napisal slavne strani ukrajinske zgodovine, kar je ustvarilo nov nacionalni mit, tudi zaradi tega, ker je prevzel status preroka in ga potrdil s svojim težkim življenjem. Zaradi tega Ukrajinci vidijo v Ševčenkovi usodi

odsev zgodovinskega razvoja Ukrajine, izmučene, skozi stoletja zatirane, toda veličastne in razkošne.

Slika 7: Gospod V. Markočič ob svojem najljubšem delu

Ševčenka smo velikokrat primerjali s Prešernom. Med obema obstaja zelo veliko vzporednic in podobnosti. Ne glede na materialno stanje, sta bila oba na svoj način nesrečna. Nosila sta težko breme nerazumevanja družbe in zaničevanje tistih, ki se jim niti sanjalo ni, da razen materialnega obstaja tudi duhovni svet. Da ni na svetu glavno materialno bogastvo in telesno uživanje. Obstajajo ljudje, ki so obdarjeni z resnično ljubeznijo, ki se kaže v več vidikih: domovina, svoboda, lepa beseda, ženska ... Npr. če vzamemo za primer Črtomira in Bogomilo, glavna junaka v pesnitvi Krst pri Savici – nekaj podobnega sta Jarema in Oksana v Hajdamakih. Gre za romantično ljubezen, ki je bila gonilna sila pri obeh herojih.

Trnova pot ukrajinskega preroka

Taras Ševčenko je bil rojen 9. marca 1814. leta kot kmet – suženj. Sirota, ki je zgodaj ostal brez matere, je pridobil osnove izobrazbe na vaški šoli kot služabnik diakona. Pri njem je pri sebi odkril naklonjenost do slikanja. Ta naklonjenost, za katero je bil skrit velik talent, je kmalu opazil ukrajinski mogočnejš Engelgardt, čigar suženj je bil Ševčenko (*kripak*). Da bi imel svojega dvornega slikarja, se je Engelgardt odločil šolati Ševčenkov talent – najprej v Vilni, potem pa v Peterburgu.

Slika 8: Turneja bandurstk iz Lviva

V Peterburgu je Ševčenko po naključju spoznal znanega ruskega slikarja, profesorja na Akademiji umetnosti, Karla Brjulova, ki je bil navdušen nad Ševčenkovim talentom. Brjulov je naslikal portret znamenitega ruskega pesnika Žukovskega ter za denar pridobljen od prodaje tega portreta, odkupil Ševčenka od suženjstva in ga potem še sprejel v svoj razred na Akademijo.

Torej, Ševčenkova svoboda je bila poplačana z eno navadno sliko - olje na platnu. Omenjena svoboda, je žal, trajala zelo kratko. Zakaj je bilo tako? Kaj je T. G. Ševčenko takega groznega naredil? Nič posebnega - njegova največja napaka je bila, da je želel biti in hotel ostati Ukrajinec.

Slika 9: Kipar, Mirsad Begić v Štanjelu

Akademijo je Ševčenko končal z odliko, dobil je celo srebrno medaljo. Mladi slikar je postal zelo popularen v prestolnici ruskega cesarstva. Nenadoma se je pokazalo, da piše Ševčenko čudovite pesmi v svojem maternem, ukrajinskem jeziku. Te pesmi, katere je pisal za svojo dušo, so njegovi prijatelji objavili leta 1840 v zbirki, imenovani »Kobzar«. Ševčenko je postal slaven. Vabili so ga v najbolj znane plemiške domove v S. Peterburgu, predlagali so mu nadaljnje šolanje v Italiji, toda pesnik si je izbral drugačno pot. Lahko bi postal eden največjih ruskih poetov in slikarjev, ampak tega Ševčenko ni naredil. Bilo je nekaj, kar je močnejše od njega – ljubezen do ukrajinskega jezika in tlačenega ukrajinskega naroda. Odločil se je, da obišče Ukrajino, svojo rojstno vas, kjer prebivajo njegovi bratje in sestre, ki so bili še vedno tlačani - sužnji. Potovanje v Ukrajino je postalo za Ševčenka usodno.

Po razkošju Peterburga je videl svojo Ukrajino in rojstni kraj z velikem stradanju. Vse je opazoval tako, kakor je gledal na svoje ljudi prerok Jeremija: na križiščih, kjer je bilo veliko ljudi in je na ves glas govoril o stradanju in mukah svojega ljudstva, a tega nihče ni ne videl ne slišal. Ta občutek je zedinil ljudi skozi stoletja, vse Ukrajince in mrtve, žive in še nerojene. (Velja za Ukrajince v Ukrajini in zunaj nje.)

Slika 10: Avtor projekta, A. Hevka in T. G. Ševčenka

Ko je bival v Ukrajini, je Ševčenko postal član Društva Cirila in Metoda, ki je zagovarjalo svobodo in enakost vseh slovanskih narodov. V carski Rusiji, ki je v tem času zatirala tri slovanske narode, Ukrajince, Poljake in Beloruse, takšne ideje niso bile zaželenne. Po tajni prijavi so bili člani Društva aretirani in pregnani. Ševčenka so kot navadnega vojaka poslali na Ural in potem še v kirgiško puščavo na obalo Aralskega jezera s prepovedjo, da piše in slika. Dostojevski je v svojih »Zapisih iz mrtvega doma« dojel, da za človeka ni večjega ponižanja od jemanja smisla njegovega življenja in prisile, da opravlja nekoristno delo ali da se mu prepove tisto, kar je smisel življenja. Takšne bizarne ideje mučenja ljudskega duha so uspešno koristili v fašističnih

taboriščih in na golih otokih ter v Gulagu. Ševčenko je kljub vsemu ohranil zdrav razum, ker je skrivaj ustvarjal pesmi in risbe ter jih skrival v vojaških škornjih.

Slika 11: Nastop Kaljina - Rijeka, 2016

Poezija tega obdobja nas pretrese do korenin s splošnim odpuščanjem in puntarskim pridihom. Po desetih letih zapora so Ševčenka pomilostili, vrnil se je v Moskvo kot štiridesetletni starec, kar potrjujejo njegovi avtoportreti iz tega obdobja. Njegova edina želja je bila, da stanuje nad Dneprom, v preprosti hiški na hribu, s katerega bi lahko opazoval Dneper. Ni mu bilo usojeno, da se mu ta želja uresniči. Kmalu po pomilostitvi je umrl – 10. marca leta 1861. Pokopali so ga, na njegovo željo, na vrhu hriba, s pogledom na Dneper. Leto njegove smrti se ujema z letom uradnega ukinjanja tlačanstva, kar so ljudje doživeli kot pridobitev, ki jo je zaslužil Ševčenko s svojim svetniškim življenjem. Od dneva pogreba do današnjih dni niso prenehala romanja na njegov grob, a dneva njegovega rojstva in smrti (9. in 10. marec) sta postala dneva narodnega zbiranja vseh Ukrajincev po celem svetu. Univerzalnost Ševčenkovega dela, ki ponovno doživlja knjižno – teoretske interpretacije izhaja iz univerzalnosti njegovega mita Ukrajine, ki se nam odkriva na vseh nivojih preko variacije motiva nesrečne ženske usode, ki se primerja z usodo Ukrajine. Tisto, kar je manj znano, je, da je Ševčenko utemeljitelj realizma v ukrajinskem slikarstvu. Je avtor številnih portretov ali ilustracij, ki oživljajo njegove like na platnu.

Takšen je bil Taras Ševčenko, ki v marsičem spominja na Cankarjevega Hlapca Jerneja, ki je brezuspešno iskal svojo pravico. Gre za pravico do obstoja, ljubezni, svobode in pravičnosti. Žal tega, oče ukrajinskega naroda, veliki Taras Grigorovič Ševčenko, ni dočakal. Niti sanjalo se mu ni, da ga bomo nekoč slavili in nešteto krat ponavljali njegove verze kot mantro v indijskih sagah ali zgodbe v nordijski književnosti.

Kdo je bil Josip (Jože) Abram?

Kratko in jedrnat: Josip (Jože) Abram (1875-1938) je bil znan kot prevajalec iz ukrajinsčine, bil je tudi pisatelj in dramatik, publicist, socialni delavec in politik.

Slika 12: Josip (Jože) Abram

Za ukrajinsčino se je navdušil, ker je v boju ukrajinskega naroda proti okupatorjem (Poljakom, Rusom...) videl vzor za boj slovenskega naroda proti svojim zatiralcem (Italijanom, Avstrijcem ...). Pred stotimi leti (1906/07), mu je uspelo uresničiti velikanski podvig.

V slovenščino je prevedel in izdal dve knjižici: *Kobzar* in *Haidamaki*³. Hvale vredno in za nas Ukrajince velikansko delo. J. Abram se sploh ni zavedal, da je naredil nekaj izjemnega in nepozabnega.

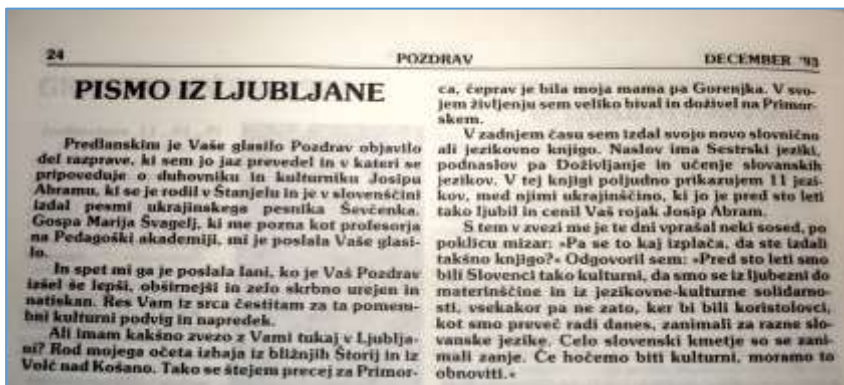
Slika 13: Obisk Štanjela

Jože Abram se je vpisal v anale svetovne književnosti in prevajalstva. Ni vedel, da mu bomo Ukrajinci postavili doprsni kip, ki bo stal zraven doprsnega kipa očeta ukrajinskega naroda...

³V srednjeveškem mestu Štanjel je, pred stotimi leti (1907/1908), nastal prevod znamenitega *Kobzarja* T. Ševčenka. Istočasno pa je pod mentorstvom (hetmana) dr. Janeza (Ostapa) Ev. Kreka, slovenskih izobražencev in najvišjih cerkvenih krogov v Štanjelu, rojstnem kraju prevajalca, nastala in delovala (slovenska) Zaporoska Sič³. Prav na tem mestu so se nekoč zbirali znameniti Slovenci in občudovali pogum ter slavili boje ukrajinskih kozakov. V boju ukrajinskega naroda so tudi Slovenci dobivali navdih in pogum za uresničitev tisočletnih sanj – svobodo in samostojnost naroda ...

Kako sem začel z realizacijo projektov?

Pri svojem dolgoletnem preučevanju dela in življenja T. G. Ševčenka sem naletel na naslednji podatek: V majhnem glasilu, v Štanjelu, decembra 1993, je bil objavljen pod naslovom »Pozdrav iz Ljubljane«, naslednji prispevek: *»Predlanskem je Vaše glasilo »Pozdrav« objavilo del razprave, v kateri se pripoveduje o duhovniku in kulturniku Josipu Abramcu, ki se je rodil v Štanjelu in je v slovenščini izdal pesmi ukrajinskega pesnika Ševčenka.*

Slika 14: Slika : »Pozdrav iz Ljubljane«

Za odkritje tega, za nas Ukrajince izjemno pomembnega besedila, je zelo zaslužen slovenski profesor in raziskovalec, Milan Dolgan, ki o tem piše in nadaljuje: *»Gospa Marija Švegelj, ki me prepozna kot profesorja na Pedagoški akademiji (v Ljubljani), mi je poslala Vaše glasilo. In spet mi ga je poslala lani, ko je vaš Pozdrav izšel še lepši, obširnejši in zelo skrbno urejen in natiskan... »* Nato g. profesor nadaljuje: *... v zadnjem času sem izdal svojo novo slovnično ali jezikovno knjigo. Naslov ima Sestrski jeziki, podnaslov pa Doživljanje in učenje slovanskih jezikov. V tej knjigi prikazujem 11 jezikov, med njimi ukrajinščino, ki so pred sto leti tako ljubil in cenil Vaš rojak Josip Abram. S tem v zvezi me je ti dni vprašal neki sosed, po poklicu mizar: »Pa se to kaj izplača, da ste izdali takšno knjigo? Odgovoril sem: »Pred stotimi leti smo bili Slovenci tako kulturni, da smo se iz ljubezni do materinščine in iz jezikovno-kulturne solidarnosti, vsekakor pa ne zato, ker bi bili koristolovci, kot smo preveč radi danes, zanimali za razne slovanske jezike. Celo slovenski kmetje so se zanimali zanje. Če hočemo biti kulturni, moramo to obnoviti.«*

Nastanek projekta: Faksimile prevoda Kobzarja

Na podlagi vseh zbranih podatkov sem se najprej odločil, da ustanovim Društvo Ukrajincev v Sloveniji. To je bilo samoumevno, ker moje samostojno delovanje, čeprav gre za »narodov blagor«, ne bi imelo zadosti učinka. Največje vprašanje je bilo, kdo mi bo verjel, da hočem vse najboljše Sloveniji in Ukrajini? Kdo bo dal denar za moje projekte? Preprosto, moraš imeti za seboj društvo ali organizacijo, na katero se sklicuješ in nastopaš kot pravna oseba. Na žalost je to tako in drugače ne gre. In takoj zatem sem začel delovati. Torej - prva naloga je bila naloga ustanovitve društva Ukrajincev v Sloveniji. To je bilo prvo takšno društvo po osamosvojitvi Slovenije in Ukrajine. Res je, da je bilo potrebno čakati na tak dogodek do leta 2005. Ampak moja želja se je končno uresničila.

Slika 15: Gospod Jože Švagelj lastnik agencije Nasha dezhela

Začel sem zbirati ljudi »iz vseh vetrov«. Bistvo je bilo, da so ljudje na kakršenkoli način povezani z Ukrajino. Pri tem so mi zelo pomagali Ukrajinci iz nekdanje Jugoslavije, ki so že zdavnaj imeli svoja društva. Slovenija, kot najbolj razvita država, pa je čakala.

Slika 16: KPD Karpati - Lipovljani, Hrvaška pod vodstvom M. Poljak

Nazadnje je bilo društvo Ukrajincev v Sloveniji uspešno ustanovljeno in pot za moje nadaljnje delo v korist Slovenije in Ukrajine se je uspešno začela. Nato sem začel razmišljati, kako naj pridem do srednjeveškega mesta Štanjel in kako naj se povežem s potomci slavnega Josipa Abrama, ki se je tako žrtvoval za ukrajinski narod. Pot me je zanesla najprej do gospe Marije Švagelj in njenega prijaznega moža g. Jožeta. Oba srečno živita v Štanjelu in sta lastnika agencije *Nasha dezhela*. Po pristrčnem sprejemu se je začela ponavljati – zgodovina slovensko – ukrajinskih odnosov in obnavljanje stanja izpred stotih letih. Zelo kmalu sem izvedel za vse podrobnosti izdaje slovenskega

prevoda Kobzarja in zelo kmalu sem spoznal gospoda Vojka Markočiča, potomka Josipa Abrama in njegovo ženo go. Vlasto.

Slika 17: Pogostitev po odkritju spomenikov v Štanjelu

Vse to se je zgodilo po enem stoletju, ko je v Sloveniji ostalo samo še nekaj zaprašenih knjižic slovenskega prevoda. V sodelovanju s Filozofsko fakulteto v Ljubljani in prof. g. dr. Vladimirjem Osolnikom ter z g. dr. Janezom Grilom in založbo „Družina“ smo ob 100 - letnici prevoda Tarasa Ševčenka v slovenščino priredili zelo kakovostno novo izdajo dveh knjig Kobzar in Hajdamaki⁴. Obe knjigi smo združili v eno celoto in se na ta način zelo

⁴ Polega avtorja projekta: Andrije Hevka so sodelovali naslednji: Veleposlaništvo Ukrajine v R. Slovenija: Njegova ekselencija, dr. Vadim Viktorovič Primačenko, Veleposlanik Ukrajine v R. Slovenija, Prvi sekretar, g. Stanislav Stanislavovič Ježov, Založba »Družina«: dr. Janez Gril, glavni in odg. urednik, g. Mitja Zupančič, tehnični in komercialni direktor. Glavni donatorji, ki so materialno podprli izdajo knjige: Faktor Banka: g. Boris Pesjak, predsednik družbe, Ljubljana, Tivolska 48, Iskratel d.o.o.: g. Andrej Polanec, Ljubljanska c., Kranj, Intereuropa d.o.o., g. Andrej Lovšin, Vojkovo Nabrežje 32, Koper, Krka d.d.: g. Jože Colarič, Šmarješka cesta 6, Novo Mesto.

približali izvirniku Tarasa Ševčenka. Omenjena knjiga ima zelo kakovostne spremne besede omenjenih profesorjev. Naše delo je naletelo na zelo pozitiven odmev tako v Sloveniji kot v tujini.

Slika 18: Most zaljubljenih v Štanjelu

Jaz, A. Hevka pa sem bil glavni vodja prevoda T. Ševčenka (reprint Kobzarja in Hajdamakov v obsegu 400 strani). In to so bili šele začetki. Pri tem se nisem ustavil... Tako kot Ševčenko nisem pričakoval nobenega plačila. Potrebna je bila samo spodbuda in lepa beseda. Namesto tega pa sem naletel na zaničevanje in sovraštvo ljubosumnih ljudi, ki bi radi prevzeli moje nesporno avtorstvo. Prekletstvo tega me spremlja do današnjih dni.

Sodelavci in svetovalci: dr. Vladimir Osolnik, profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani, g. Leonid Hrustalenko, samostojni umetnik, Šempeter pri Celju, g. Slavomir Pavlovič, Domžale.

Doprsna kipa J. Abrama in T. G. Ševčenka

O samemu projektu in tem velikem dogodku sem napisal sledeče: Svetovno znanega kiparja Mirsada Begića sem spoznal po naključju. Na povabilo Društva vzgojiteljev Slovenije je pred številno publiko zelo na hitro upodobil glavo dijakinje na invalidskem vozičku. Delal je tako spretno in z veseljem, da tega ne morem nikdar pozabiti. Pri tem je poudaril: *»Delam tako, da je moje delo vedno dokončano. Naslednji dan nadaljujem z začetim delom, ki ga še naprej nadgrajujem...«*

Slika 19: Vzorec doprsnega kipa T. G. Ševčenka, ki sem ga prinesel iz BiH

To je bilo davnega leta 1995. Zato sem se odločil, da moram omenjenega gospoda povabiti na kavo in se z njim še bolj spoprijateljiti. Tako je tudi bilo. Najino ponovno srečanje se je zgodilo po desetih letih, ko sem razmišljal, kdo bo naredil doprsna kipa J. Abrama in T. Ševčenka ... Najino srečanje je bilo zelo pristrčno. Imenitni gospod se me je spomnil in je bil vesel, da tako zelo cenim njegovo delo. Nato sem mu začel govoriti o velikem umetniku Ukrajincu, T. G. Ševčenku. Povedal sem mu vsa resnična dejstva o težkem delu ukrajinskega umetnika in težkem življenju Ukrajincev v Ukrajini. Tudi za nas Ukrajince v Sloveniji sem že vnaprej rekel, da niti jaz niti ukrajinsko

društvo, ki sem ga ustanovil, nimamo denarja in da bo pri tem treba biti zelo previden. Z g. M. Begićem sva se najprej dogovorila za ceno in druge podrobnosti. V zvezi s tem delom je g. Begić prejel od mene več fotografij in kipec Ševčenka iz Ukrajine, ki sem ga prinesel iz Bosne, natančneje, dobil sem ga od Ukrajincev iz vasi Kozarac. Sliko Josipa Abrama pa sem prejel od duhovnika g. Jožka Kraglja. Nato sem prosil g. M. Begića: *“Naredi nekaj podobnega! Denar pa bomo že kako našli ...”*

Slika 20: Kipar Mirsad Begić v Štanjelu

Na žalost: Začetek in konec izvedbe velikega projekta sta bila zelo oddaljena. Vse skupaj je trajalo nekaj let. Na tej poti je bilo prelito veliko znoja in ostalo je veliko neprespanih noči ... Odzivi na mojo idejo o postavitvi doprskih kipov so bili zelo različni. Veliko ljudi je samo poslušalo in kimalo z glavami, češ: *»Vse to, kar delaš, je v redu, ti samo delaj, mi pa te bomo že poslušali!«* Če pa si slučajno kaj omenil denar in financiranje projekta, te niso hoteli več niti pogledati. Marsikdo me je pomiloval in si mislil *»kako je nor«* in se mi je smejal za hrbtom. Norčevali so se iz mene tisti, od katerih sem najmanj pričakoval.

Kipar g., Mirsad Begić je svoje delo vestno opravil, jaz pa sem nekaj let taval okrog po svetu in iskal denar oz. sponzorje. Ne bom niti omenjal, da je pred tem bilo potrebno pridobiti vsa ustrezna dovoljenja (Občina, Krajevna skupnost, Cerkev, Kulturna skupnost Slovenije ipd).

Slika 21: N. Fialka, M. Begić, A. Hevka, novinar Dela, M. Zlobec

Čast zgoraj naštetim, ki so na koncu zares pomagali in dali, kolikor so zmogli. Zelo me je skrbelo, kako bom zbral denar za plačilo kiparja. Dejstvo je bilo, da sem z Veleposlaništvom Ukrajine v Sloveniji podpisal pogodbo samo za znesek stroškov za postavitev biste T. G. Ševčenka. Josipa Abrama pri tem v zvezi z denarjem nismo niti omenjali ... Ampak, vse je kazalo, da tega denarja ne bodo nikoli nakazali. Nekaj denarja sem g. Begiću preko Društva Ukrajincev v Sloveniji (eno tretjina) nakazal na njegov račun. Ostalo je bilo zelo negotovo ... Začeli smo s preverjeno formulo - čakanje na »boljše čase« ... »Boljši časi« pa nikakor niso hoteli priti. Odkritje spomenikov je bilo planirano za leto 2009. Vse je bilo pripravljeno in dogovorjeno. Manjkala je samo še »pika na i«, tj. izplačilo preostalega zneska kiparju in denar za izvedbo promocije. V svojih rokah sem imel cel kup papirjev, pogodb in podpisov, ki garantirajo izplačilo avtorskega honorarja. (Za moje delo, živce in garanje pa itak nisem nikoli ničesar pričakoval.) Ob tem delu sem bil istočasno srečen in nesrečen: V rokah imam veliko papirjev, ki zagotavljajo vsa plačila – od

prevoza kipov, montaže, plačila prireditve, prehrane, spanja gostov iz tujine. Vse, kot v kašni pravljici ...

Slika 22: Veleposlanik Ukrajine v R. Sloveniji V. Primachenko

V sebi sem si rekel: »*Blagor meni in blagor vsem nam!* Po drugi strani pa sem bil zelo nesrečen, ker sem imel strahove, da imajo nekateri ljudje prav, da je vse skupaj ena velika –iluzija, da od vsega obljubljenega ne bo nič. Na Veleposlaništvu Ukrajine so rekli, da Ukrajina nima denarja oz., da podpisana pogodba skorajda ne pomeni nič. Moje sanje in upi so se razblinili kot črni oblaki. In zares je vse kazalo, da ne bo nič. Moje sanje in pričakovanja so se razpršili, kot milni balončki od ... zbrana je bila samo tretjina dogovorjenega zneska od zgoraj omenjenih slovenskih firm. In vse to je bilo odločno premalo. Nato sem eno leto zbiral moči, da grem h kiparju g. Mirsadu Begiću.

Odložil sem se, da ga prosim za odpuščanje grehov in odlog dolgov. Med drugim sem rekel, da mu bom namesto dolga za kipe služil kot v ukrajinski

pesmi in pravljici : »*Jak služil ja v pana*« (prevod: Ko sem služil pri gospodu ...)

Slika 23: Nastop otrok iz Prnjavorja, BiH

In k sreči, naletel sem na človeka, ki vse razume in odpušča. Stari bosanski pregovor pravi: »Nije beg (Begić) cicija!« (v prevodu: Turški veljak (beg) (nikdar) ne skopari ...)

Organizacija prireditve in protokol postavitve kipov

Nato je stekla organizacija prireditve. Z lastniki hiše in Občino Komen smo se hitro dogovorili za datum in protokol postavitve kipov. Dogovorili smo se tudi za kulturno umetniški program, ki je naveden v spodaj napisanih vrsticah. Za vse skupaj se jim iskreno zahvaljujem. Sledil je dogovor s KPD Karpati Lipovljani iz Hrvaške oz. z g. Ivanom Semenjukom. Dogovorila sva se za gostovanje njihovega mednarodno uveljavljenega ansambla za nastop v R. Sloveniji. Enako je bilo s KPDU T. Ševčenko iz Prnjavorja, BiH. G. Andrij Svatok iz Prnjavora je zbral 53-članski otroški ansambel. Povabil sem še g. Alekso Pavlešina, znanega ukrajinskega bandurista in prevajalca iz Zagreba. In vsi so bili takoj pripravljeni priti k nam v Slovenijo. Zagotoviti je bilo treba le hrano, pijačo in prenočitev ... In kako vse to narediti, če nimaš denarja? Ali je to mogoče? Očitno je pri nas vse mogoče. Parola je: znajdi se, kakor veš in znaš! Na lastne stroške! Kako drugače?!

Slika 24: Pevski zbor OŠ Antona Šibelja Stjenka - Komen

Z občino Komen na čelu z g. Urošem Slamičem in g. Vojkom Markočičem (lastnik rojstne hiše J. Abrama) smo se zmenili za organizacijo in prehrano v Štanjelu. In vse je držalo kot pribito. Za vse narejeno se iskreno zahvaljujem. Ostalo ... Delaj kakor veš in znaš. Nihče te ne vpraša, ali boš

zmogel?, ker vedo, da gotovo boš vse naredil...Skratka – na koncu je bilo vse narejeno in za vse poskrbljeno. Vse je bilo izvedeno do potankosti. Nihče od gostov ni bil ne žejen ne lačen. Vsi so se zabavali, prespali pri nas doma in naslednji dan nadaljevali pot. Kot bi rekli Slovenci: »Volk sit in koza cela« ...

Govorniki in govori

Čast vodenja celotnega programa je bila, samoumevno, zaupana avtorju projekta, tj. meni. Na vse načine sem se potrudil pri tem delu, animiranju nastopajočih in pri prevodih iz slovenščine v ukrajinščino in obratno. Takratni župan občine Komen, g. Uroš Slamič je povedal veliko zanimivega in izrazil hvaležnost vsem, ki so na kakršenkoli način pri omenjenem projektu sodelovali in pomagali.

Slika 25: Zmagoslavje ob montaži spomenika, Avtor projekta in župnik A. Požar

Zelo se je potrudil, da poišče in pove čim več podrobnosti, povezanih z omenjenimi osebami in s celotnim projektom. Žal bilo je tudi takšnih govorov, ki sploh ne omenjajo velikega boja, težave in odrekanja avtorja

projekta. Na žalost, tisti dan ni bila nikjer omenjena oseba, ki je dala vse od sebe, (levji delež) da se je projekt zares realiziral?! Ti je tipični primer, ko kar naenkrat postaneš nepomemben.

Slika 26: Srednjeveško mesto Štanjel, marec 2016

Za nekoga je kip T. Ševčenka samo 1101. kip na svetu, in postavitev v R. Sloveniji nekaj samoumevnega. (Žal, ne začetku nisem mogel predvideti, da so nekateri že takrat imeli skrivne načrte, kako da vse skupaj, vse zasluge, pripišejo sebi) Za mene osebno pa je bil to prvi kip velikega ukrajinskega poeta v Sloveniji in na tleh nekdanje Jugoslavije. Na to sem zelo ponosen. Drugi pa naj si mislijo in delajo, kar hočejo. Postavitev kipov J. Abrama in T. Ševčenka je največji dosežek mojega življenja! (Čast vsem, ki so mi pri tem pomagali). Sicer pa je vse odvisno od zornega kota ... Vsi, ki so se na kakršenkoli način trudili, da mi pomagajo, so dali velik pečat velikemu dogodku, in se jim iskreno zahvaljujem. Nekaj neverjetnega je, da se je toliko naših Ukrajincev in prijateljev odločilo priti k nam v Slovenijo na odkritje spomenikov. Ponosen sem na svoje delo in na svoj patriotizem. Ni mi žal mojega dela in denarja, ki sem ga v vse to vložil. Ševčenka in njegovo delo preučujem že 30 let. O Ševčenku sem veliko napisal in mu posvetil štiri knjige. Predaval sem na univerzah in srednjih šolah v Sloveniji, Srbiji, Bosni in v Ukrajini.

Odlikovanje »Red zaslug za narod« III. stopnje

11. januarja 2012, je bil zame lep dogodek. Ob manjši slovesnosti mi je veleposlanik Ukrajine v Republiki Sloveniji g. Mykola Kirichenko v imenu predsednika Ukrajine dodelil odlikovanje - Red zaslug za narod III. stopnje. Poudarjeno je bilo moje neutrudno trdo delo v korist ukrajinskega naroda in ukrajinske skupnosti v Sloveniji. Lepo je bilo, da je nekdo moje delo končno opazil in nagradil.

Slika 27: Red zaslug za narod III. stopnje

V obrazložitvi je bilo na kratko napisano: Andrija Hevka se je rodil leta 1958 v Bosni in Hercegovini. Že kot otrok je spoštoval pisano besedo in je navdušen poslušalec različnih zgodb, ki so jih pripovedovali starejši. Od takrat do današnjih dni mu še vedno ni vseeno za zgodovino svojega naroda. Rad ima svoje korenine, Ukrajinke in Ukrajinca. Diplomiral je na Pedagoški akademiji in na Filozofski fakulteti v Ljubljani v Sloveniji. Po poklicu je profesor srbskega, hrvaškega in slovenskega jezika. Zanima ga opisa oz. "risanje"

človeškega življenja. Njegova dela so objavljena v različnih literarnih revijah. Avtor več knjig poezije in proze. Red zaslug za narod III. stopnje je zame zelo velika moralna podpora.

Čutim ponos in hvaležnost, da me Ukrajina ni pozabila. Hvala Ukrajini in vsem, ki me podpirajo pri mojem delu. Prav tako želim povedati, da je ta dogodek še bolj razvil v meni pozitivni duh, zame in za vse tiste, ki mene in moje delo spoštujejo.

Slika 28: Red zaslug za narod

Red zaslug za narod - to je nekaj zelo dobrega in pozitivnega, ampak jaz bi si želel, da bi Ukrajina bolj poskrbela za ukrajinsko diasporo ... Denar niti ni tako pomemben, v mislih, moramo imeti, da smo Ukrajinci v zamejstvu zelo pomemben faktor v mednarodnih odnosih, ki lahko zelo pomagamo naši matični državi - Ukrajini. Treba je imeti v mislih, da Ukrajinci še vedno iščemo svoje korenine po vsem svetu in v Ukrajini.

Zelo sem zadovoljen, da mi je uspelo realizirati moje življenjsko delo: V juniju 2010 smo končno odkrili dva doprsna kipa: velikemu ukrajinskemu pesniku Tarasu G. Ševčenku in akademskemu slikarju ter slovenskemu prevajalcu "Kobzarja" v slovenščin - Josipu Abramcu. Doprsna kipa bosta vedno stala in ostala v rojstnem kraju J. Abrama, v srednjeveškem mestu Štanjel.

Obisk predsednika svetovnega kongresa Ukrajincev g. Eugena Čolija

Na koncu vam želim povedati še to, da smo Ukrajinci Slovenije, v sklopu proslave dni Tarasa Ševčenka, imeli čast srečati se s predsednikom Svetovnega kongresa Ukrajincev, ki živijo v diaspori. Gre za imenitnega gospoda, Evgena Čolija, ki ima sedež v Kanadi. Skorajda ne moremo verjeti, da gospodu Čoliju ni bilo težko preleteti del zemeljske krogle in videti, kako živimo na sončni strani Alp. Zanimivo, zares zanimivo! Če bi nam to nekdo prej povedal, bi mislili, da se šali. Vendar - vse je bilo res.

Slika 29: Predsednik Svetovnega kongresa ukrajincev, Vojko in Vlasta Markočič, lastnika hiše na kateri stojita doprsna kipa

Ob tej priložnosti smo izmenjali misli in poslušali nekaj nasvetov. Gospod Čolij predstavlja veliko število Ukrajincev, ki so na kakršne koli načine začasno ali za vedno odšli iz matične domovine Ukrajine.

Zaupal nam je, da se število po svetu živečih Ukrajincev vrti okoli dvajset milijonov. Vsi ti ljudje so odšli iz naše prelepe Ukrajine zaradi različnih razlogov, na različne načine in v različnih časih. Zanimivo je to, da navkljub vplivu različnih kultur in državnih ureditev skorajda nihče od teh ni pozabil na svoje korenine.. Vsi Ukrajinci, ki se kjer koli po svetu srečajo, govorijo z enakim jezikom, in vsi skupaj se zelo dobro razumemo. Zares imenitno. Zanimivo je tudi to, kako je gospod Čolij doživljal nas in Slovenijo. Vse je gledal zelo pozitivno in z veliko ljubeznijo. Njegovo srce je bilo povsod prisotno. Z velikim zanimanjem si je začel vse ogledovati že na letališču. Globoko je vzdihnil, ko je videl naše Alpe in prihod pomladi v slovenske kraje.

Slika 30: Vodnjak v Štanjelu

Tudi Ljubljana ga je zelo očarala. Imel je priložnost, da se je prvič srečal se s Slovenci in slišal jezik, ki ga zelo spominja na njegovo ukrajiniščino. Videl je tudi presenetljivo lepo razstavo likovnih del Tarasa Ševčenka na Veleposlaništvu Ukrajine v Sloveniji. Preprosto ni mogel verjeti, da je veliki Taras G. Ševčenko povsod prisoten. Podal je visoko oceno slovenskemu narodu, ki zna ceniti vse vrednote, ne glede od kod izvirajo. Najbolj navdušen

je bil nad srednjeveškim mestom Štanjelom. Njegov se obisk ni mogel zgoditi brez ogleda prostora, kjer se je zgodila slovenska Zaporoška Sič. Prav na tem mestu, kjer se je pred stotimi leti zbirala slovenska elita, v hiši Jožeta Abrama oziroma pri g. Vojku in ge. Vlasti Markočič je gospod Čolij doživel najlepše trenutke. Ob pogledu na doprsna kipa dveh v večnosti združenih, velikega T. Ševčenka in njegovega prevajalca, je bil očaran. Kot v pravljici. Z veliko vnemo si je ogledal oba doprsna kipa, prevajalca Kobzarja in resničnega Kobzarja. Ogledal si je zelo resen obraz T. Ševčenka in nasmejan obraz slovenskega duhovnika.

*Slika 31:: A. Hevka in R. Telipskyi – svetovni popotnik, avtor fotografij Ševčenkovi
spomenikov po vsem svetu*

To je bilo zares neponovljivo doživetje. Za gospoda Čolija in za nas, ki smo ga opazovali. Sledilo je nepozabno druženje. Gospod Vojko Markočič in njegova žena ga. Vlasta sta spet prišla do izraza. Znameniti pršut in teran sta nam pogasila veliko žejo in lakoto. Naš ljubi gost pa vsega skupaj ni mogel prehvaliti.

Predsednik USKS, g. Michael Ratushny v Štanjelu

Dne 23.5.2015 smo imeli veliko čast sprejeti imenitnega gosta, predsednika Ukrajinskega Svetovnega koordinacijskega sveta, ki predstavlja in povezuje diasporo Ukrajine v Evropi in celotno diasporo ukrajinskega sveta – od Ukrajine do New Yorka.

Slika 32: Ob dobrem domačem pršutu in Teranu

Gospod Michael Ratushny si je še posebej zaželel spoznati lepote Slovenije. Bil je povsod po svetu in je bil navzoč pri najbolj pomembnih dogajanjih za ukrajinsko diasporo. Pozna vsaki kotiček nekdanje Jugoslavije in skorajda vsako ukrajinsko društvo in posameznika. V Ljubljano je g. Michael Ratushny prispel z velikim navdušenjem in pričakovanji. O lepotah Slovenije je neštetokrat poslušal od svojih prijateljev. Zato si je še posebej zaželel obiskati vsaj nekaj znamenitih krajev. Na prvem mestu si je zaželel ogledati srednjeveško mesto Štanjel in videti doprski kip T. G. Ševčenka.

To je bilo zlasti pomembno, ker je omenjeni doprski kip velikega Kobzarja nastal prvič na tleh nekdanje Jugoslavije. Kip je nastal v Sloveniji, ki je vedno veljala za najbolj razvito in najbolj pozitivno državo na teh prostorih...

S seboj je g. Michael Ratushnyy prinesel dragoceno knjigo, v katerih so opisani in naslikani vsi doprsni kipi in spomeniki T. G. Ševčenka po celemu svetu.

Slika 33: V. Markočič, A. Hevka, M. Ratusnyy in J. Šimec

Med naštetimi kipi v tej knjigi zelo visoko kotira doprsni kip Ševčenka, ki smo ga postavili v Sloveniji. Po besedah g. predsednika Svetovnega ukrajinskega koordinacijskega sveta gre za najbolj izvirno delo. Tako je nam avtorjem izkazal veliko čast in dal zelo visoko oceno.

Razstava likovnih del Tarasa G. Ševčenka

Uvodoma smo že omenili oz. napisali manj znano dejstvo, da je T. Ševčenko utemeljitelj realizma v ukrajinskem slikarstvu. Je avtor številnih portretov ali ilustracij, ki oživljajo njegove like na platnu. Zato sem se odločil, da si na kakršenkoli način priskrbim reprodukcije njegovih genijalnih stvaritev. In to mi je tudi uspelo. Zahvaljujoč dobrim ljudem imam zdaj v trajni lasti 60 odličnih reprodukcij, ki jih bomo z veseljem razstavljali povsod, kjer si bodo ljudje želeli. Stalna razstava (20 reprodukcij) se nahaja na sedežu Društva Ukrajincev v Sloveniji KD Ljubljana – Kyiv, na Bičevju 5 v Ljubljani.

Slika 34: A. Pavlešin s soprogo in N. Fialko 1. sekretarko na Veleposlaništvu Ukrajine v R. Sloveniji

Omenili bomo zelo dobro sprejeto in odmevno razstavo likovnih del T. G. Ševčenka, ki smo jo dne 24.03.2012, ob 12.00 uri imeli na Veleposlaništvu Ukrajine, v Ljubljani. Pričujoča razstava je nastala ob podpori Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Veleposlaništva Ukrajine v R. Sloveniji. Ob tej priložnosti smo spoznali izbor iz celotnega opusa ukrajinskega genija.

Pri razstavi so sodelovali vrhunski slovenski in ukrajinski likovni umetniki: g. Aleksa Pavlešin iz Zagreba, g. Mirsad Begić, g. Skender Bajrović, iz Ljubljane in drugi ... S svojimi kulturno-umetniškimi in koreografskimi prispevki so se nam pri izvedbi programa, pridružili člani ukrajinskega društva KPD Karpati iz Lipovljanov – Hrvaška. Z omenjeno razstavo smo želeli s tem letom začeti z označevanjem spomina na enega izmed najbolj znamenitih ljudi iz naše Bat'kivščyne (slov. Očetnjave) ... Gre za poklon nacionalnemu preroku, nesmrtnemu geniju napisane besede, ljudskemu pesniku in umetniku *Tarasu Grigoroviču Ševčenku*.

Slika 35: KPD Karpati iz Lipovljanov – Hrvaška

Z vami želim podeliti nekaj misli, povezanih z uspešno izvedeno razstavo likovnih del Tarasa Ševčenka. Razstava se nam je tako globoko vtisnila v srce, da je ne bomo še dolgo pozabili. Zahvaljujoč temu, kar je začel znameniti kipar g. Mirsad Begić in zahvaljujoč njegovi pobudi, se je omenjena razstava tudi zgodila.

Preden začnem z opisom razstave bom naštel nekaj imen ljudi, ki so omenjeno razstavo omogočili. Zahvaljujemo se najprej Javnemu skladu Republike Slovenije in Veleposlaništvu Ukrajine v R. Sloveniji, ki sta nam dala zelo pomembno moralno in materialno podporo. Sledijo člani Društva Ukrajincev v Sloveniji, Društva Ukrajincev Karpati iz Lipovljanov in Društva za ukrajinsko kulturo iz Zagreba. Za razstavo sta zelo zaslužna akademski slikar g. Skender Bajrović in g. Aleksa Pavlešin iz Zagreba, ki je pripravil odlično predstavitev slik in življenja znamenitega umetnika. Vse skupaj je potekalo kot dobro naoljen stroj...

Slika 36: Spominja nas na Zaporoško Sič - Stari grad v Ljubljani

Kot sem že uvodoma povedal, je bil idejni pobudnik akademski kipar g. Mirsad Begić, ki je po uspešno narejenemu kipu Tarasa Ševčenka predlagal še izvedbo likovnih del našega velikega pesnika in akademskega slikarja Ševčenka. Glede na to, da je naš Ševčenko bolj znan kot umetnik pisane besede, menimo, da je prav, da ga predstavimo še kot likovnega ustvarjalca. Poudariti je treba, da gre za veliko redkost v svetovnem merilu. Naš veliki

Ukrajinec je zelo dobro obvladal obe veji umetnosti – likovno in literarno. Poudariti je treba, da je omenjena razstava likovnih del Tarasa Ševčenka v Sloveniji predstavljena prvič in smo bili med redkimi srečneži, ki smo imeli priložnost občudovati slike, ki so nastale pred več kot enim stoletjem. Naš veliki umetnik je zapusti ta svet leta 1861, njegove umetnine pa še zmeraj navdušujejo. Po izrazih publike smo videli, da so bili vsi očarani. Z velikim užitkom smo opazovali vse razstavljene eksponate, ki so samo en delček umetnikove ustvarjalnosti. Takšno doživetje zelo težko opišemo.

Slika 37: Stalna likovna razstava T. Ševčenka na sedežu KD Ljubljana - Kyiv

Dovolj je, da rečemo, da smo imeli občutek, da je bil Taras Ševčenko med nami... Po izvedbi odlično pripravljenega programa, ob projekcijah slik in čudovitih interpretacijah Ševčenkovi pesmi s strani pevskega zbora iz KPD Karpati iz Lipovljanov (Hrvaška), smo degustirali odlične kanapeje in ostale dobrote, ki so jih pripravili člani Veleposlaništva Ukrajine. Našlo se je tudi ukrajinsko vino in horylka... Nato smo šli na zaslužen kosilo v znamenito

restavracijo v kateri strežejo najboljše jedi. Gostje iz Hrvaške so izrekli velike pohvale na račun celotne organizacije.

Slika 38: Banduristke iz Lviva želijo pozdravljajo Slovenijo in si želijo spet priti k nam

Po odličnem kosilu smo se napotili na ogled mesta. Hodili smo peš in opazovali vse znamenitosti, ki smo jih videli ob poti. Moj prijatelj Aleksa Pavlešin iz Zagreba je malo godrnjal, ko se je moral peš vzpenjati na Ljubljanski grad. Obljubil mi je nekaj podobnega, ko pridemo do njega v Zagreb. Ko pa je vse videl in doživel lepote naše Ljubljane se je umiril in omehčal. Vsi navzoči so povedali, da jim je sprehod zares ugajal in da so zelo veliko doživeli in videli. Ob prijetnem razgovoru in izmenjavi misli smo bili enotni, da se moramo še večkrat srečati. Na koncu smo se težkega srca od naših prijateljev poslovili. Ob vsem zgoraj napisanem želim izraziti veliko zahvalo vsem sodelujočim. Hvala našim dragim prijateljem iz Zagreba in Lipovljanov. Njihovega truda jim ne moremo poplačati, lahko pa jim izrazimo veliko hvaležnost. Res je, da se moramo vsi skupaj še veliko družiti.

Predavanja: T. Ševčenko in France Prešeren (2010 - 2016)

Omenjena predavanja sem zelo natančno pripravljaj. Dolgo časa sem preučeval življenje in delo obeh pesnikov in ju medsebojno primerjal. Ugotovil sem zelo veliko podobnosti. O mojem delu so poročali⁵ tako doma kot v tujini. Navedel bom članke oziroma misli nekaterih avtorjev:

"Prvi pomladanski dan v znamenju Ukrajine⁶ ...

"Včeraj, 21.3.2013, smo preživeli prvi pomladanski dan čisto v ukrajinskem stilu. Bila je nepozabna prireditev s kulturnim programom, poezijo, plesom, petjem in seveda nagradnim kvizom. O Ukrajini nisem nikoli dosti vedel, razen da imam znanca od tam, ki je tu pred nekaj časa delal in je čudovit človek. Vse kar sem vedel o Ukrajini, je Andriy Ševčenko in njihova nogometna reprezentanca ter njihovih nekaj najbolj znanih klubov kot so Dinamo Kijev, Šahtiar, Dnipro, Metalist Harkov ipd. Ne nazadnje je bilo lani tam tudi Evropsko prvenstvo v nogometu, ki so ga soorganizirali skupaj s Poljsko. No pa še nekaj sem vedel, da so Ukrajinke zelo lepe ženske, v to sem se imel včeraj priložnost prepričati. Najprej so nam članice in član folklorne skupine zaplesali narodni ples, nato so nam ob klavirski spremljavi vmes še zapeli, gospod in gospa člana CAF-a, sta recitirala v ukrajinskem in slovenskem jeziku Tarasa Ševčenka. G. Andriy Hevka iz Društva Ukrajincev v Sloveniji je poleg prevajanja pripravil tudi prečudovito predavanje v smislu primerjave med našim največjim pesnikom Francetom Prešernom in njihovim največjim pesnikom Tarasom Ševčenkom. Eden doktor prava, drugi akademski slikar

⁵ Četrtek, 13. 3. 2014: predavanje prof. Andrija Hevka o ukrajinski literaturi in Tarasu Ševčenku: Filozofska fakulteta v Ljubljani - 5. nadstropje, predavalnica 532 ob 18.50 h. Strokovno predavanje o ukrajinski literaturi in Tarasu Ševčenku. Izvedeli boste vse, kar niste vedeli o ukrajinski literaturi in o najpomembnejšem ukrajinskem literarnem ustvarjalcu, Tarasu Ševčenku. Kakšne so bile podobnosti in razlike med sodobnikoma, Ševčenkom in Prešernom? Kakšni literarni motivi prevladujejo pri Ševčenku? Na ta vprašanja vam bo odgovoril naš predavatelj. Predavatelj, prof. Andrija Hevka, je eden od ustanoviteljev društva Ukrajincev v Sloveniji. Gospod Hevka je aktiven na področju promocije ukrajinske literature in kulture v Sloveniji. Je poznavalec ukrajinske literature, avtor več knjižnih prevodov iz ukrajinščine v slovenščino ter avtor ukrajinsko-slovenskega priročnika Dva kol'ori (Dve barvi). Vabljen! Društvo študentov slavistike Filoslav Projekt »Ukrajinski prostor«.

⁶ Vir: <http://www.rtvsl.si/blog/rafael-zupancic-raf/prvi-pomladanski-dan-v-znamenju-ukrajine/82066>

čepprav v čisto drugačnih okoliščinah kot suženj, oba nesrečno zaljubljena, prečudovite umetniške pesniške stvaritve kot so Sonetni venec in Kobzar, oba kot večina pesnikov umetnikov rada popivala in umrla mlada ipd. Nato je sledil nagradni kviz kjer so se tri skupine stanovalk in stanovalcev pomerile v znanju o Ukrajini. Na splošno presenečenje so bili naši včerajšnji gostje presenečeni nad dobrim znanjem stanovalk in stanovalcev, na koncu je žreb z metanjem velike napihnjene kocke odločil zmagovalca med prvima dvema izenačenima ekipama.

Slika 39: Dekleti na ulici Lviva pojeta Ševčenkovo pesem

Nagrade za sodelujoče ekipe je prispevalo Ukrajinsko veleposlaništvo v Sloveniji. Zmagovalci so prejeli knjižno izdajo o Tarasau Ševčenku, ki jo je prevedel v slovenski jezik znameniti Jože Abram. Druga in tretja ekipa pa sta prejeli tudi lične tolažilne nagrade v ukrajinskem folklornem stilu. Na koncu smo se po receptu gostov okrepčali z njihovo nacionalno jedjo, ki jo poimenujejo BORŠČ, se posladkali z njihovimi krofi, probali tudi njihovo vodko. Nastopajoče goste smo obdarili z našimi velikonočnimi piščančki, z našim vinom Fužinčanom in seveda s punčkami iz cunj. Bil je prelep družaben popoldan poln dobre volje in veselja. Nikoli si nisem mislim, da imamo Slovenci in Ukrajinci toliko podobnosti v kulturi, zgodovini, pokrajini in

seveda oboji tudi veliko prelepih žensk. Hvala vsem sodelujočim, zaposlenim, ki so nam pripravili tako čudovito prireditev."

Valentina Plahuta Simčič⁷ je v Delu napisala naslednji članek: *Kako se identiteta Ukrajine zrcali skozi literaturo.*

Ukrajina je v zavesti povprečnega Slovenca prisotna le po nekaj nepovezanih pojavih: Sovjetska zveza, žito, Černobil, kozaki, Taras Buljba ... Ukrajinska literatura je delček te terre incognite. Kot naročeno je prejšnji teden v organizaciji društva Filoslav na ljubljanski Filozofski fakulteti potekala prireditev, ki je prinesla nekaj dragocenih informacij o stanju ukrajinskega duha in njegovih odsevih v literaturi. Začnimo s Hevko, potomcem k nam priseljenih Ukrajincev. Zgovoren in samozavesten gospod je povedal, da za svoje rojake kljub nasilju ni v skrbeh, saj je Ukrajina vedno zmagala in bo tudi to pot. Zatrdil nam je tudi, da sta si slovenska in ukrajinska duša zelo podobni, zato se med seboj dobro razumemo. Do neke mere imamo podobno zgodovino, saj so bili Ukrajinci pogosto zatirani in pod tujo nadvlado, tako kot Slovenci, sami pa niso nikoli osvajali tujih teritorijev. Poudaril je tudi, da je ukrajinski jezik zelo različen od ruskega in da je izjemno melodičen. I tega izhaja izjemna količina ljudskih pesmi, ki jih imajo Ukrajinci, in dejstvo, da takoj, ko se srečajo, začnejo peti. Pojejo tudi Tarasa Ševčenka, pesnika, o katerem je bilo govora v nadaljevanju Hevkovega predavanja.

Pokopan tako, kot je zapisal v Prerokbi

Ševčenka Ukrajinci spoštujejo kot svojega duhovnega očeta. Je simbol ukrajinske kulture, je to, kar je za Angleže William Shakespeare, za Nemce Johann Goethe, Ruse Aleksander Puškin in za Slovence Prešeren. Rodil se je v skromnih razmerah, zgodaj sta mu umrla starša, zato ni dobil najboljše izobrazbe, a kljub temu je pisal vrhunsko poezijo, pravi Hevka, kar je pravzaprav zelo presenetljivo. Očitno je bila poezija že v njem in se je izrazila ne glede na okoliščine. Bil je tudi nadarjen slikar, s slikanjem se je preživljal. Na začetku je pripadal romantiki, kasneje se je približal realizmu. Njegova zbirka poezije Kobzar je zagledala luč sveta leta 1840 in je pomembno vplivala na razvoj literature ter na standardizacijo ukrajinskega

⁷ <http://www.delo.si/kultura/knjizevni-listi/kako-se-identiteta-ukrajine-zrcali-skozi-literaturo.html>

jezika. Pisal je intimno liriko, balade, lirsko epiko. Glavni temi njegove poezije pa sta narod in svoboda. Tudi sam je bil skoraj 40 let suženj, tlačan, zato je zelo dobro zavedal pomena svobode. Umrl je le nekaj dni, preden je bilo tlačanstvo ukinjeno, svobode ni dočakal. Pokopan je ob Dnepru, na gori, kot je zapisal v pesmi Prerokba. Ukrajinci se k njegovemu grobu pogosto odpravijo na romarsko pot, je povedal Hevka. Veliko njegovih pesmi je po vsebini podobnih Prešernovi poeziji, kar je glede na sorodne okoliščine do neke mere razumljivo.

Ševčenkova poezija je povezana s kulturo kozakov, smo slišali na predavanju. Ukrajinski kozaki so bili bojovníki, ki so se bojevali proti Tatarom, Mongolom, Rusom, Poljakom in drugim zavojevalcem. Živel so v znameniti Zaporožski Sič ter veljali za nepremagljive. Zelo so denimo fascinirali slovenskega duhovnika Josipa Abrama, ki je na začetku prejšnjega stoletja v domačem Štanjelu skupaj z nekaj prijatelji ustanovil svojo Zaporožsko Sič.

Med »pobratimi kozaki« je bil tudi Simon Gregorčič, ki je nosil kozaško ime Serdenjko – Srček, za častnega hetmana (vodjo) so izbrali Janeza Ev. Kreka, ki je dobil ime Ostap. Abram se je vsled velikega pomanjkanja ukrajinskih prevodov pri nas lotil prevajanja Ševčenka in leta 1907 izdal prevod Kobzarja, ki je v uporabi še danes. Faksimile te knjige je pri založbi Družina izšel leta 2007. Ukrajinska kultura je imela velik vpliv na nekatere kasnejše slovenske ustvarjalce. Denimo duma, ki jo je uporabil Župančič, je oblika ukrajinske lirsko-epske ljudske pesmi. Motive iz ukrajinske folklore najdemo tudi pri Aškercu in drugih.

Zaključne misli

Ukrajinci Slovenije, združeni v Kd Ljubljana – Kyiv, situacija.si in vrazom.si sodelujemo in razvijamo naše dejavnosti. Na različne načine poskušamo seznaniti s Slovenijo z resničnimi dejstvi v korist obe državi. Mi si zelo želimo, da bi naši rojaki bili na tekočem na vseh področjih. Nudimo jim razne usluge, kot so prevajanje, organizacija srečanj, kulturnih dogodkov, izlete v Ukrajino in Slovenijo ipd.

Naš prednostni cilj je predvsem boj za resnico in pravičnost. V naše združenje so vključeni najbolj oboje državi zvesti ljudje, ki skrbijo za vse, kar je povezano z Ukrajino in Slovenijo. Pomembno je samo, da so po srcu pravi domoljubi in pošteni do sebe in do drugih. Želimo pokazati, kaj to v resnici pomeni, da smo Ukrajinci. Družba bo imela nobenih političnih prizvok.

Slika 40: Ustanovitelj KD Ljubljana - Kyiv, A. Hevka, I. Demchenko, J. Šimec

Zelo se bomo potrudili, da Slovenija in svet spoznajo resnico o Ukrajini. [Situacija.si](http://situacija.si) se ukvarja s spletnimi objavami in novicami iz Ukrajine. Ukrajinska skupnost v Sloveniji priporoča besedila za prevajanje v

slovenščino. Gre za najpomembnejše novice iz vodilnih ukrajinskih spletnih agencij. Mi smo ogorčeni in zaskrbljeni zaradi vojne Rusije proti Ukrajini in informacijske vojne. Številni dogodki v Ukrajini so predstavljeni javnosti pristransko in s predsodki. Resnica se pogosto zelo izkrivlja, namesto bistva se objavljajo odkrite laži z zavestno napačnimi razlagami. V ta namen je ustanovljen spletni portal situacija.si za kar je zaslužen naš rojak, Ivan Varko. Njemu smo zelo hvaležni, da Slovenci berejo najbolj sveže novice povezane z Ukrajino. Edini namen portala Situacija.si so objektivne informiranje o ukrajinskih dogodkih, ki imajo evropski pomen. Omenjeno pobudo so dali ljudje, ki jim ni vseeno. Želimo seznanjati ljudi objektivno, v skladu z drugimi publikacijami, ki niso podvrženi agresivni ruski propagandi. Mi objavljamo samo posodobljene podatke in ne pozabljamo navajati vire informacij. Uredniki naredijo samo minimalne pripombe, da pojasnijo zadevo in pri tem obvezno označijo pojasnilo in ga ločijo od besedila novic. Vse informacije, ki se nahajajo na tej spletni strani, se lahko citirajo in razširjajo brez kakršnih koli omejitev. Mi smo del ukrajinske kulture, ki se razprostira po vsem svetu. Vsak izmed nas ima svoj razlog, zakaj in kako se je znašel v tujem svetu. Dejstvo je, da živimo tukaj bolje kot doma, vsakdo dela tisto, kar ga veseli, nekdo pa naredi še kaj več. To je – to, kar nas združuje. Skupaj je lažje, boljše in bolj zanimivo. Skupaj lahko naredimo več. Zelo se trudimo, da pripravimo čim bolj kakovostne prireditve na katerih želimo povezovati Slovenijo in Ukrajino oz. prepletanje ukrajinske in slovenske kulture. Načrtujemo tudi nadaljevanje prikaza ukrajinskih filmov za Slovence. Naše predstave so namenjene tudi predstavitvi pisateljev in drugih predstavnikov obeh narodov. Pozdravljamo vas, vse skupaj. Pridružite se nam!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І СЛОВЕНІЯ

Пан Андрій Гевка є представником української діаспори, нащадком переселенців першої хвилі з території української Галичини до територій сучасної Боснії та Герцеговини, яка відбулася під час Першої Світової війни. Провівши непросте дитинство в Боснії, пан Андрій вже в 15 років покинув рідне село та переїхав до Словенії шукати кращої долі. В 1983 закінчив у Любляні Педагогічну академію та філософський факультет і зараз працює вчителем в освітянській установі, виховує молоді покоління. Крім своєї основної роботи в освіті, пан Гевка весь вільний час приділяє Україні: пише книги, збирає історичні документи та факти, займається перекладами, веде активну волонтерську діяльність, очолює культурне словенсько-українське товариство «Любляна-Київ» тощо.

Книга, яку Ви тримаєте в руках, є особливо важливою для пана Андрія, адже проєкт встановлення пам'ятника українському пророкові, геніальному художникові, поету, відданому українцю став проєктом всього його життя. Вже з молодих літ поезія та сама особистість Тараса Шевченка захоплювала пана Андрія. Через його поезію пан Гевка зближався з Україною, через його вірші відчував біль українців і України, хоча й ніколи там не був, а лише чув перекази бабці та матері про свою далеку Батьківщину.

Шлях до реалізації проєкту встановлення пам'ятників Т.Шевченку та Й.Абраму, його перекладачеві з української на словенську мову, вимагав багато зусиль, часу, нервів, енергії. І пан Андрій, не шкодуючи себе, довів цей проєкт до кінця.

Бажаючи виконати його максимально якісно, на згадку іншим поколінням, пан Андрій навіть відшукав родичів Йозефа Абрама, які згодні встановити погруддя на стіні свого будинку та взяли частину фінансових витрат на себе. До того ж, пан Гевка знайшов геніального скульптора свого часу, людину, відому далеко за межами Словенії своїми роботами. Він запросив до співпраці відомого скульптора – Мірсада Бегіча.

Знаючи про геніальність скульптора, пан Гевка розумів, що вже самою своєю присутністю в цьому проєкті, Мірсад Бегіч сприятиме тому, що ці

пам'ятники, окрім своєї основної цінності та знаковості, залишаться в анналах культурної спадщини словенського народу.

Не шкодуючи себе та часто витрачаючи свої особисті кошти, пан Гевка і надалі працює на добробут України. Він з самого Євромайдану активно бере участь у громадських акціях Любляни та підтримує українців нової хвилі. Саме на теренах взаємодопомоги й виникло це злиття двох діаспор, «нової та старої», що й народило створення ідеї нового культурного товариства, яке зараз очолює пан Гевка. Окрім того, що він є головою спільного українсько-словенського товариства «Любляна-Київ», він є також редактором інтернет-видання www.situacija.si, яке займається висвітленням подій, пов'язаних з Україною. До того ж, пан Гевка регулярно перекладає статті для газети. Безперечно, мова йде про волонтерську, безкоштовну діяльність. Товариство є активним учасником Всеукраїнських форумів, і пан Гевка пишається тим, що представляє українців Словенії на Міжнародних зібраннях української діаспори.

Хоч я вже й писала, що встановлення пам'ятника Шевченкові було проектом життя пана Гевки, він, з його активною вдачею, на досягнутому не зупиняється, а впевнено йде вперед, не дивлячись на перешкоди, яких, на жаль, немало. Наступним його проектом є налагодження словенсько-українських відносин шляхом встановлення в столиці Словенії – Любляні, факультету української мови та літератури. Це довгий і непростий шлях, але перші кроки вже зроблено. Тож знаючи пана Андрія, можу твердо сказати, що кредом його життя є: «Чесне діло роби сміло!», і це він доводив вже багато раз, зробивши чимало доброго для своєї далекої, але рідної Батьківщини

Інна Демченко Фреліх

Вступне слово

Відомий словенський поет Франце Прешерн, сучасник великого українського поета і художника Т. Г. Шевченка написав такі рядки:

Лише дурнень вірші пише
Всяк над ним сміється
Доля й та завжди набреше
А жити та вмерти без грошей дійдеться.

Автор словенського національного гімну, один з найбільших словенців всіх часів, такими словами найбільш влучно висловив своє життєве кредо. Подібно переживав сувору реальність й батько української нації – Т.Г.Шевченко, який написав наступне:

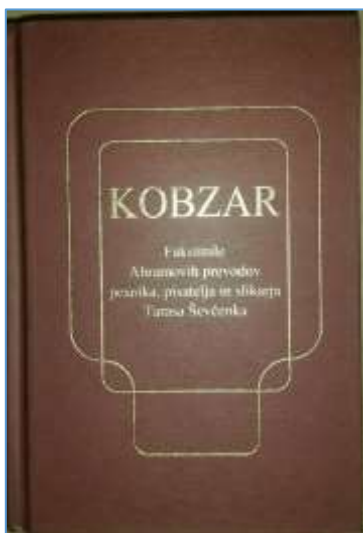
«Єсть на світі доля,
А хто її знає?
Єсть на світі воля,
А хто її має?» («Катерина»)

Ідейно ці слова ми повинні розуміти так «Навряд чи хтось цінує вашу роботу, і мало хто збирається вам чим-небудь допомогти». Адже більшість людей цікавлять лише земні задоволення та матеріальні блага ...Проте розмова буде йти про інше... Ми зосередимо увагу на обробці словенсько-українських відносин і на співпраці братніх слов'янських народів. Також поговоримо про шлях словенських патріотів, які сто років тому дуже добре знали знамениту українську історію козаків...

Словенія, як і Україна, має свою давню історію. Впродовж віків словенці, подібно до українців, постійно боролися за свою мову, ретельно оберігали її від германізації, від романізації, від ілліризму. Проте не дивлячись ні на що, вони завжди усвідомлювали свою безпосередню причетність до сім'ї слов'янських народів.

На жаль, українці й досі мало знають про цю прекрасну і мальовничу країну, у якій живуть їхні брати-слов'яни... На території Республіки

Словенія українці мешкають з часів Австро-Угорської імперії⁸. Це були переселенці з Буковини і Галичини, які розселилися по всій території країни, зокрема в містах Любляна та Марібор. Друга хвиля еміграції була після Першої Світової війни, а наступна – після Другої Світової. Також багато українців приїхало до Словенії перед і після проголошення незалежності Словенії. До того ж, сюди у 1990-х роках прибули біженці з Боснії і Герцеговини, що на той час була охоплена громадянською війною. У даний час на території Словенії проживає близько півтори тисячі українців. Територіально вони розселені в містах Любляна, Целє, Марібор, Есеніце – рівномірно по всій території Словенії.

Картина 41: Перевидне словенського перекладу "Кобзаря"

Я, Андрій Гевка⁹, був головним організатором і автором наступних проєктів:

⁸ Словенія має багатоукраїнські прізвищ, нащадки українців, (дослідження, Родіон Яковенко, 1967/68), Філософський факультет в Любляні.

⁹ Свої праці опублікував у різних літературних журналах. Я - автор кількох книжок віршів і прози. Перша книжка "Думки та спогади" (сербською мовою) була видана у 2004 р. Книжка написана у віршованій формі та формі спогадів. Описую життя українців під час і після переселення, всіх інших жителів села, а особливо села Селіште і своєї родини. Це свого роду хроніка мого села. У 2008 р. вийшла у світ книжка (сербською та українською)

I. У 2007 році перевидання словенського перекладу "Кобзаря" Шевченка, що стало для усіх нас знаменною подією.

Переклад здійснив священик Йосип Абрам, який зробив надзвичайно багато для словенців і українців. Відтоді збереглося лише кілька примірників, які на сьогодні становлять раритет. Саме тому я вирішив перевидати цей переклад і оживити в пам'яті події сторічної давнини. Передмову до перевидання написали др. Владимир Осольник, професор ф-ту філософії Люблянського університету і я, Андрій Гевка, а супровідне слово – др. Янез Гриль, головний і відповідальний редактор видавництва «Družina» («Сім'я»). У Штанелі, рідному місті перекладача, крім згаданого перекладу, під орудою «гетьмана Остапа» (др. Янеза Евангеліста Крека) освічені словенці з найвищого духовенства створили «Запорізьку Січ» (1896 - 1910). Саме там, зачаровані хоробрістю й звитязною боротьбою української Козаччини, понад сотню років тому вони збиралися.

II. Наступного року (2008) вдалося випустити Українсько-словенський розмовник-довідник «Два кольори». Слід зазначити, що фінансування вищезгаданого Українсько-словенського розмовника здійснювалося частково з бюджету Словенії, а також за рахунок спонсорів, залучених Посольством. Після успішного завершення роботи, я працював над ще однією справою, яку назвав «Чотири листи конюшини або Опус, присвячений батькові українського народу – Т.Г.Шевченку». В основі були закладені наступні завдання :

1. Перевидання словенського перекладу «Кобзаря» (2007);
 2. Лекції, присвячені Тарасу Шевченку і Францу Прешерну (2010 - 2016);
 3. Бюст Т. Г. Шевченку і Й. Абраму в Штан'єлі (2010);
 4. Репродукції виставок художника і поета Т. Г. Шевченка (2012 - 2016).
- За допомогою згаданих людей, Міністерства Культури Словенії, керівництва громади та Культурного товариства з Нової Гориці, ми

"Лицар без броне". У книжці розповідається про історичні мандри великого українського народу з великої Галичини, їхнє переселення в Боснію після закінчення 500 - річного панування в Боснії Оттоманської імперії і після Берлінського конгресу 1878 року та анексії Австро – Угорщиною. Знаючи, що досі нема жодного словника чи розмовника між українською і словенською мовами, я вирішив заповнити цю прогалину. І так, у 2008 р. я видав українсько-словенський розмовник, довідник, путівник під назвою «Два кольори». Він призначений, передусім, для громадян України та українців, які проживають в Словенії, або приїждять сюди. Розмовник включає також корисну для туристів інформацію про Словенію історичного та країнознавчого характеру, інформацію про давні та сучасні українсько-словенські культурні зв'язки.

увічнили словенсько-українські стосунки, встановивши погруддя Й.Абрама та Т.Шевченка. Тим самим мені вдалося досягти головної мети проекту: обидва погруддя гордо красуються в будинку, де колись перебували словенські гетьмани. Сім'я Маркочичів, в будинку яких зараз знаходяться два бюсти, завжди будуть піклуватися про наш спільний скарб. Дух Запорізької Січі не вмирає! Середньовічне місто Штанел постало місцем паломництва для всіх свідомих українців і словенців, які не забувають про минуле.

Хто був Тарас Шевченко?

Тарас Григорович Шевченко «батько нації», реформатор української мови, яскрава зірка на небі України. Він жив за часів Прешерна, Негоша, Гете, Байрона та інших. З поміж багатьох притаманних йому рис він виділявся двома – геніальністю і скромністю. Шевченко й не підозрював, що творить щось величне і неповторне. Він завжди вважав, що є люди важливіші від нього. А як ще могла думати закріпачена людина, син простого селянина? Поезія та живопис давалися йому легко та природно. Але жорстока доля, подарувала Шевченкові лише шість років свободи. Сорок років решти свого життя він був людиною без прав, загнаний, буквально, як звір.

Картина 42: Автопортрет Т. Шевченка

Тараса Шевченка ізолювали далеко від його друзів та Батьківщини із заборороною писати та малювати саме в той час, коли, здавалося, письменник нарешті звільнений з-під ярма кріпацтва, здавалося, ніщо не завадить Шевченкові жити вільним митцем. Творчість як і особистість Тараса Шевченка є взірцем слов'янського романтизму, який увійшов до анналів вітчизняної історії в образах визволителя національного духу та бунтаря проти пригноблення людства. Творчість та особистість Шевченка українці цінували протягом століть. Поет «канонізований» як національний святий – в звичайній українській хатині його портрет висить поряд з іконами, а збірка віршів з символічною назвою «Кобзар» (виконавець стародавніх епосів, джерело національної пам'яті) знаходиться на полицях поряд з Біблією.

Картина 43: Перший друк Кобзаря Тараса Шевченка

Тарас Шевченко описав славні сторінки української історії і тим самим створив новий національний міф. Він набув статусу пророка і підтвердив це своїм нелегким життям. Тому й українці вважають, що Шевченкова доля відображає історичний розвиток України, закатованої, пригніченої

протягом багатьох століть, але чудової і величної. Шевченка часто порівнюють з Прешерном. Між цими двома особистостями є багато паралелей та подібностей. Незалежно від матеріального становища, вони обидва були по-своєму нещасні.

Картина 44: Перший бюст Т. Шевченка в Словенії в створенні

Носили на собі тягар нерозуміння суспільства. Їх обох зневажали ті, для кого окрім матеріального та фізичного задоволення нічого більше не існувало. Ймовірно, життя залишає відбитки й на творчості. Це яскраво простежується у спорідненості мотивів двох авторів. Відтак, є люди, яких доля обдаровує справжньою любов'ю в різних її проявах: до рідної землі, до красивого слова, до жінки... Наприклад, Чртомір та Богоміла, головні герої вірша «Хрещення біля Савиці», нагадують Ярему і Оксану з однойменної поеми Шевченка «Гайдамаки». Йдеться про романтичне кохання, яке є рушійною силою обох героїв.

Тернистий шлях українського пророка

Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 року в родині звичайного селянина-кріпака. Хлопець рано залишився без матері, початкову освіту здобував у сільській школі, прислугуючи диякону. Саме тоді, він зацікавився живописом.

Картина 44: Др. Владимир Осольник, професор Люблянського університету

За цим потягом до малювання був прихований величезний таланти, який незабаром розгледів у Шевченкові український магнат Енгельгардт. З часом Шевченко став кріпаком пана Енгельгардта. Для того, щоб мати свого придворного художника, Енгельгардт вирішив оплатити

Шевченкове навчання – спочатку в Вільно, а потім і в Санкт-Петербурзі. У Петербурзі молодий митець випадково зустрів відомого російського художника, професора Академії мистецтв, Карла Брюллова, який був вражений талантом Шевченка. Брюллов написав портрет російського поета Жуковського, і за кошти, отримані від продажу цього портрета, викупив Шевченка з неволі.

Картина 45: Скульптор М. Бегіч

Після чого прийняв молодого художника на навчання до свого класу в Академію мистецтв. Таким чином, Шевченкова свобода була результатом продажу звичайної картини і ця свобода тривала дуже короткий час. Чому так сталося? Що такого страшного вчинив Т. Г.

Шевченко? Нічого особливого. Його єдиною й найбільшою помилкою залишалося те, що він був українцем і хотів ним залишитися. Академію Шевченко закінчив з відзнакою і навіть отримав срібну медаль. Він став дуже популярним в столиці Російської імперії.

Картина 46: Бюст Й. Абраму – в Штанслі (2010); Йосеф Абрам (1875-1938 рр.) перекладач з української мови

Несподівано з'ясувалося, що Шевченко не лише прекрасно малює, але й пише вірші рідною, українською мовою. Ці вірші «для душі» були опубліковані його друзями 1840 року в збірці під назвою "Кобзар". Збірка, яка вмістила всього вісім віршів надалі мала великий вплив на свідомість українського народу. Шевченко став знаменитим. Його запрошували найвідоміші аристократичні будинки Санкт-Петербургу, йому пропонували продовжувати навчання в Італії, але поет вибрав інший шлях. Хоча Шевченко й міг стати однією з найвидатніших фігур російської поезії та живопису, але не став. Було дещо, що було сильнішим від нього – його любов до української мови та покріпаченого

українського народу. Він вирішує відвідати Україну, свою Батьківщину. Адже на Україні залишилися його брати і сестри, які все ще були рабами. Подорож до України стала ключовою для Шевченка. Після розкоші Петербурга він дивився на свою Україну, місце свого народження, очима великого страждання. Спостерігав за всім так, як колись спостерігав за своїм народом пророк Єремія: на людних перехрестях вголос говорив про муки та страждання свого народу. Це почуття об'єднало всіх українців крізь віки: і в Україні, і поза її межами.

Картина 47: Разом та завжди з думкою Тараса Шевченка

Всіх українців: і мертвих, і живих, і ненароджених. Коли Шевченко перебував в Україні, він став членом Товариства Кирила і Мефодія, яке прагнуло свободи та рівності всіх слов'янських народів. У царській Росії, яка в цей час пригноблювала три слов'янських народи (українців, поляків і білорусів) такі ідеї були небажані. Після секретного доносу, членів товариства було заарештовано та вислано. Шевченка, як звичайного солдата, послали на Урал, а потім – в киргизьку пустелю на березі Аральського моря. Йому суворо заборонили писати вірші та малювати. Достоевський у своїх «Записках із мертвого будинку» влучно зауважив, що немає більшого приниження для людини, ніж змусити її виконувати марну роботу або заборонити робити те, що є сенсом її життя.

Такі ідеї, катувати дух народу, успішно використовували у нациських та фашиських таборах, на «голих островах» (табори для політв'язнів у колишній Югославії) та у радянських таборах ГУЛАГу. Проте Шевченка важко було зламати. Він таємно писав вірші та творив малюнки, ховаючи їх у військових чоботях. Поезія цього періоду вражає нас до глибини загальним прощенням і бунтарським духом. Після десяти років позбавлення волі, Шевченко був помилуваний та повернувся до Москви. В свої сорок років він виглядав, як старець. Про це свідчать його автопортрети з того періоду. Його єдиним бажанням було жити над Дніпром, в звичайній хатині та насолоджуватися видами ріки. На жаль, його мріям не судилося здійснитися.

Картина 48: Гордість м. Штан'єлі

10 березня 1861 року, незадовго після амністії, він помер. За заповітом Шевченка, його поховали на пагорбі, з видом на схили Дніпра. Рік його смерті збігається з роком офіційного скасування кріпацтва – отримання довгоочікуваної свободи, за яку Шевченко боровся до останніх своїх подихів. Від дня поховання і по сьогоднішній день не припинилося паломництво до Шевченкової могили. Дні його народження та смерті, 9 і 10 березня, стали днями національної єдності всіх українців в усьому

світі.Сьогодні Шевченкові твори заново народжують нові літературно-теоретичні інтерпретації, які виникають як результат універсальності міфу про Україну. Універсальність міфу проявляється на всіх рівнях, зокрема, в образі нещасної жіночої долі, яка порівнюється з долею України.

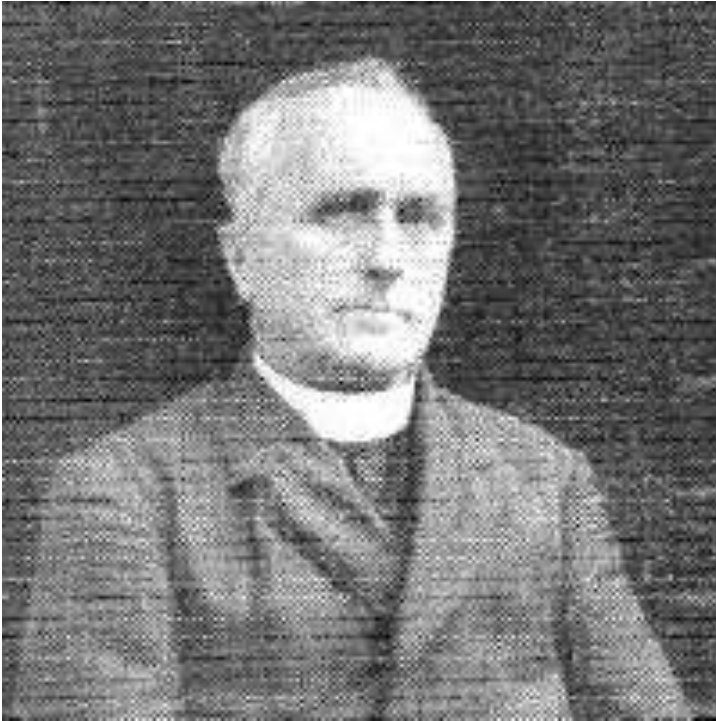

Картина 49: Бюст Тарасу Т. Г. Шевченку– в Штанслі (2010)

Менш відомим є той факт, що Шевченко став зачинателем реалізму в українському живописі. Він є автором численних портретів та ілюстрацій, які ожили на його полотнах. Таким був Тарас Шевченко. Багато в чому він нагадує батрака Єрнея з повісті Івана Цанкара, який безуспішно вимагав поваги на свої права: права на існування, любов, свободу та справедливість. На жаль, «батько української нації», великий Тарас Григорович Шевченко цього так і не дочекався. Він і гадки не мав, що його прославлятимуть, а його вірші будуть цитувати всі покоління та народи.

Хто такий Йоже Абрам?

Якщо коротко та стисло, то Йоже Абрам (1875-1938 р.) був найбільш відомим як перекладач з української мови. Він також знаний письменник та драматург, журналіст, громадський та політичний діяч.

Картина 50: Йоже Абрам

Йоже Абрам захопився українською мовою після того, як побачив український народ в боротьбі проти окупантів (поляків, росіян). Це стало хорошим прикладом для словенського народу в боротьбі проти своїх гнобителів (італійців, австрійців). Сто років тому (1906-07 р.) йому вдалося зробити величезний внесок в літературу – він переклав та опублікував словенською мовою дві книги: «Кобзар» і «Гайдамаки». Українці безмежно вдячні йому за це. Він вступив до анналів світової

літератури та перекладу. Через багато років, на знак подяки та пошани, українці спорудять погруддя Йозе Абраму, яке буде розташоване поруч з погруддям «батька української нації» – Тараса Шевченка.

З чого все розпочалося?

Під час моєї багаторічної праці з вивчення творчості Т. Г. Шевченка я випадково натрапив на цікаву інформацію.

Вона була опублікована у невеликій газеті Штанієлю під заголовком: "Привіт з Любляни", у грудні 1993 року. В статті було написано наступне: "Минулого року ваша газета «Поздрав» («Привіт») опублікувала частину дискусії, в якій розповідалося про священника та культурного діяча Йозефа Аврама, який народився в м. Штанієль, у Словенії, та який свого часу видав вірші українського поета Т. Шевченка. Те, що ми, українці, дізналися про цей надзвичайно важливий текст, є великою заслугою словенського професора та дослідника, пана Мілана Долгана, який писав: «Пані Марія Швегель, яка мене впізнала, як викладача Педагогічної академії в Любляні, надіслала мені вашу статтю». «І знову мені її надіслала в минулому році, коли номер газети «Поздрав» вийшов ще кращим, більш осяжним та дуже ретельно організованим та надрукованим ..». Потім пан професор продовжує ... «... нещодавно, я видав свою нову граматичну або лінгвістичну книгу, під назвою «Братські мови», з підзаголовком «Досвід та вивчення слов'янських мов». В даній книзі я досліджую одинадцять мов, серед них також українську мову, яку так любив та цінував свого часу ваш земляк Йозе Абрам. У зв'язку з цим, мене тоді запитав сусід, тесля за фахом: "І чи вигідно видавати такі книги?". На що я відповів: «Сто років тому словенці були настільки освічені, що цікавилися різними слов'янськими мовами, заради любові до рідної мови та мовно-культурної солідарності. Вони робили це заради користі, як це є, на жаль, сьогодні. Навіть словенські селяни цікавилися мовами. Якщо ми хочемо бути культурними, ми повинні відновити ці відносини".

Заснував проекту: факсиміле «Кобзаря» Т. Г. Шевченка

На підставі зібраних відомостей, я вперше прийняв рішення створити Асоціацію українців в Словенії. Це було нелегке рішення. Адже я мав постійну роботу, яка займала більшу частину дня. А решти мого часу не було б достатньо, аби налагодити «благополуччя народів». Найважчими були питання: хто мені повірить, що я хочу відновити зв'язки Словенії з Україною?

Картина 51: Йосе Шимец та Марія Швагель

Хто дасть мені гроші для реалізації моїх проектів? Коротше кажучи – для будь-якої роботи потрібно мати асоціацію чи організацію в якості юридичної особи. На жаль, тільки тоді, коли маєш юридичну захищеність, можна починати роботу над проектом. Тому, я не гаяв часу і почав працювати. Першим завданням було створити Асоціацію українців в Словенії. Щоправда, задля спільної мети нам довелося вкласти багато зусиль, а найважче було – чекати до 2005 року. Проте це стала перша і єдина асоціація в незалежній Словенії. Я почав шукати людей «з усіх кінців». Найважливішою вимогою стало те, щоб людина в будь-якому випадку була пов'язана з Україною. При цьому, мені допомогли багато українців з колишньої Югославії, які на той час вже давно мали власні товариства. Словенія, як одна з найбільш розвинених країн, давно потребувала подібної асоціації. Через тривалий час, нарешті,

мені вдалось створити товариство українців в Словенії. Шлях для моєї подальшої роботи на користь Словенії та України був успішно початий. Після того, я почав думати, як дістатися до середньовічних залишків міста і яким чином пов'язатися з нащадком відомого Й. Абрама, що так багато зробив для українського народу. Спочатку доля звела мене з Марією Швагель та з її чоловіком. Вони обидвоє щасливо живуть в місті Штанель і є власниками агентства «Nasha dezhela» («Наша земля»).

Це була не випадкова зустріч, адже після того, дуже скоро я знав всі деталі про словенський переклад «Кобзаря», познайомився з паном Войком Маркоичем, нащадком Й. Абрама, і його дружиною Властою. І все це відбулося через сто років. На цей час у Словенії залишилося лише кілька припорошених книжок перекладу «Кобзаря». Саме тому, співпрацюючи з філологічним факультетом (в особах професора др. Володимира Осольника та доктора Янеза Гріля) та видавництвом «Družina», («Сім'я»), на 100-річчя «Кобзаря» Тараса Шевченка, перекладеного словенською мовою, було організоване високоякісне нове перевидання двох книг – «Кобзаря» і «Гайдамаків». Обидві книги об'єднані в одну нероздільну, що несе в собі символічне значення єдності народів та поколінь. Передмову до виданої книги написав професор др. Володимир Осольник. Нашу працю характеризують позитивними відгуками не лише у Словенії, але й за її межами. Я був головним керівником проекту-перекладу творів Т. Шевченка (перевидання «Кобзаря» і «Гайдамаків» в обсязі 400 сторінок). І це був лише початок до великої мети. Я не сподівався на будь-які нагороди, тому й не зупинявся на досягнутому. Потрібна була лише віра і добре слово. Натомість я отримав презирство, ненависть і заздрість від людей, які, до того ж, намагались «присвоїти» мою роботу. Це відчуття «зради» супроводжує мене по сьогоднішній день.

Бюсти Й. Абрама і Т. Г. Шевченка

Про сам проект, як велику подію, каже керівник проекту, ініціатор і виконавець проекту Андрій Гевка: «Всесвітньовідомого скульптора Мірсада Бегича я зустрів випадково. Він, на прохання Асоціації словенських вчителів, перед численною аудиторією дуже швидко та майстерно відтворив голову студента школи в інвалідному кріслі. Я досі пригадую з яким задоволенням він виконував свою роботу – це важко забути. Тоді скульптор наголосив: «Я працюю так, щоб моя робота завжди була завершена.

Картина 52: А. Гевка - задоволення в зв'язку з успішним завершенням роботи

Ця перша наша зустріч була в 1995 році. Я одразу вирішив запропонувати пану М. Бегичу співпрацю над моїм проектом, адже я був переконаний, що пан Мірсад – саме той, кого я шукав для роботи над бюстами Й. Абрама і Т. Шевченка. Я запросив його на каву для ближчого знайомства. Наша перша «ділова» зустріч була дуже середечна. Шляхетний джентльмен нагадував мене і був вдячний, що я дуже ціную його роботу. Я почав говорити з ним про великого художника, українця – Т. Г. Шевченка. Я назвав пану Бегичу всі біографічні факти мученицької

роботи українського художника, так само розповів про важке життя українців в Україні.

Картина 53: Старі посуд і інструменти

Я відверто розказав про фінансову ситуацію товариства українців в Словенії, а також про матеріальне становище зі сторони самої України. Цього дня ми з паном М. Бегичем вперше домовилися про ціну роботи пам'ятників та інших деталей. Тоді ж пан Бегич отримав від мене кілька фотографій і маленьку статую Шевченка, яку я привіз з Боснії (конкретніше – це подарунок від українців з села Козарац). Зображення Йосипа Абрама мені дав пан Й. Крагеля. Мої слова, промовлені десять років тому: «Зроби щось подібне для нас у Словенії. Гроші ми вже якось знайдемо!» – сьогодні назавжди увіковічили Шевченка й Абрама, й тим самим навіки об'єднали два слов'янські народи – Україну та Словенію. «Період між початком та кінцем великого проекту був дуже довгим. Загалом все тривало кілька років. Отже, було чимало клопоту, пролилося багато поту та залишилося ще більше безсонних ночей... Відгуки на мої ідеї були дуже різні. Багато людей байдуже слухали, покірно махали

головами і казали: "Гаразд, треба лише працювати, (а ми будемо слухати)!" А якщо ти навіть випадково згадав про потребу коштів – вже ніхто тебе не хотів ані бачити, ані слухати.

Картина 54: Виступ КІД - Карпати - Липовляни

Протягом декількох років я шукав матеріальної підтримки у спонсорів не лише Словенії, а й цілого світу. Варто лише згадати й те, яким чином потрібно отримати відповідні дозволи (від общини, місцевих громад, церков, культурних громад в Словенії тощо). Хочеться подякувати тим, хто допомагав усім, чим міг. Таким чином ми зробили все можливе. Потрібно було ще зібрати гроші, аби компенсувати витрати скульптора М. Бегіча. Вдалося зібрати лише третину коштів та частково оплатити його роботу. Решту обіцяних коштів довелося чекати до «кращих часів». А «краща пора» ніяк не хотіла прийти. Відкриття пам'ятників спочатку ми запланували на 2009 рік, адже все було підготовлено і узгоджено. «Крапкою над і» залишалася виплата скульптору. На той момент у моїх руках була лише купа контрактів і підписів, які гарантують оплату роботи скульптора. Вперше за період цієї роботи мене переповнювали відчуття щастя і нещастя водночас. Я пишався, що у мене є всі

докази по оплаті: перевезення скульптур, інсталяція, монтаж, платежі по виплаті скульптору, продуктів харчування, напоїв, нічлігів для приїжджих гостей.. Все виглядало, як казка....

Картина 55: Скульптор М. Бегич, В. Маркочич та священник А. Пожар

Для себе я сказав: «Блаженні скарби для мене і всіх нас!». А з іншого боку, я був дуже засмучений і нещасний, бо відчував, що казка перетвориться на велику ілюзію. У Посольстві України заявили, що Україна не має грошей, і контракт, який був підписаний, майже нічого не означає. Це означало одне: все те, що було обіцяно, не може бути здійснено. Мої мрії та надії повисли, як чорні хмари ... Один рік я збирався силами, щоб піти до скульптора, р-н Мірсада Бегіча. Я вирішив піти до нього «за прощеннями гріхів» і боргів. Мені не залишалось нічого іншого, як запропонувати себе в ролі робочої сили (як треба) для скульптора (згадується українська пісня «Як служив я в пана»). Старе боснійське прислів'я каже: «Не є не бег (Бегіч) скупий» («Бог не є скупий»). На щастя, я зустрів людину, яка розуміє і прощає. І це врятувало мене.

Організація подій і протокол встановлення погрудь

Я одразу почав від організації великої події. Із власниками та общиною Комен, ми швидко домовилися про дату розміщення скульптури і про всі протоколи. Паралельно погодили культурно-мистецьку програму і списки тих, хто буде виступати. Потім я налагодив контакт з КПД - Карпати – Липовляни, зокрема з паном Іваном Семенюком, головою хорватського всесвітнього відомого ансамблю Карпати.

Картина 56: Іван Семенюк та мер Урош Сламич

Подібне було з КПДУ Т. Шевченка з місця Прнявор з провідником Андрієм Сватоком, який зібрав ансамбль з 53 членів дітей. Обидва ансамблі були готові їхати до нас в Словенію. Потрібно було лише забезпечити їх харчуванням та проживанням на одну ніч. Окрім того, треба було послати гарантій лист на вироблення візи для в'їзду в Республіку Словенія для всіх, хто приїжджає з

Боснії. Ви можете спитати: «Як все це зробити, коли в тебе немає грошей? Чи це можливо реалізувати?» Очевидно, що у нас, балканських українців, можливо все.

Картина 57: Штан'єл 2016 року було підписано Меморандум української громади Алре-Адриа

У співпраці з общиною Комен, на чолі з мером р-н Урошом Сламичом та паном Войком (власник будинку) не було жодних проблем. Все було організовано на вищому рівні. Безперечно! Всіх учасників частували національними смаколикami (шинк та гуляш із оленини та (словенська) мамалига). Щиро дякую за підтримку та допомогу!

«А все інше?» - спитаєте ви. Все інше, безумовно, було зроблено і оптимально закінчено. А головне – всі гості задоволені: ніхто не залишився голодним чи спраглим, всі весело забавлялися, добре спали, а на наступний день поїхали додому. Як каже народна мудрість: «І вовк ситий, і вівці цілі». Спогади, відображені на фотографіях та на шпальтах преси – гарні та романтичні: прекрасне місто Штан'єл, шоу на високому міжнародному рівні, організація відкриття пам'ятника, довкола грайлива молодь та звуки прекрасного виконання творів хору дитячої школи Антон Шібеля, шкіл Комен та Дутовле, українських хорів з КПДУ Карпати Липовляни-Хорватія і ансамблю КПДУ Т. Шевченка із Прнявора.

Оратори і їхні промови

Організація цілого проекту та упорядкування програми – були моїми основними завданнями. Я намагався зробити так, щоб з усіх сторін робота виконувалась найкраще: упорядковував програму, готував анімаційні презентації, підбирав достойних виконавців, стежив за роботою перекладів зі словенської мови на українську і навпаки.

Картина 58: Я вітаю всіх вас як автор проекту після завершення роботи

Пан мер общини Комен, Урош Сламіч, розповів багато цікавої та корисної інформації. Він висловив подяку всім тим, хто яким-небудь чином брав участь у даних проектах. Він детально пригадав все, що пов'язано з людьми, які брали участь у цілому проекті ... На жаль, були й такі промовці¹⁰, в доповідях

¹⁰ Багато традицій має український народ. У сьогодні усі ми зібрались тут, у прекрасному місті Штанієл, щоб відзначити одну з найбільш знаменних традицій нашої Батьківщини – вшанування пам'яті національного пророка, невмирущого генія слова, народного поета,

яких ніяким чином не згадувалась велика боротьба, труднощі та жертви. Ім'я чоловіка, який зробив чи не найбільше заради того, щоб цей проект був реалізований, не було названо жодного разу. Справді, для багатьох пам'ятник Т.Г.Шевченка в Республіці Словенія є нічим іншим як тисяча сто першою статусю у світі. А для мене особисто це був перший бюст великого українського поета в Республіці Словенії та в колишній Югославії. Я тим дуже пишаюся. А інші хай думають і роблять що хочуть та як знають! І не тільки це: встановлення статуї Й. Абрама і Т. Шевченка є для мене одним з найбільших успіхів у житті! (Честь всім тим, хто допомагав мені) ...

художника Тараса Григоровича Шевченка. У його широму, проникливому слові, з усією силою і красою заясніла горда і волелюбна українська душа.

Щороку у березні по всій Україні та у світі, де живуть українці, проходять урочисті заходи з нагоди дня народження та смерті Кобзаря – так звані шевченківські дні. І ми з вами не є винятком у цьому питанні. Наша невелика громада українців, які проживають у Словенії, також вшановує пам'ять генія українського народу.

Великий Кобзар став знаковою фігурою не лише української, а й світової літератури, здобувши право на безсмертя. Свідченням цьому є також переклад «Кобзаря» Шевченка словенською мовою.

Особливо приємно, що з 2010 року ми маємо тут в Штанієлі погруддя Тараса Шевченка, навколо якого можуть гуртуватись усі українці в Словенії.

Хотів би підкреслити, що Штанієль також став своєрідним символом єднання українського та словенських народів. Адже саме тут народився Йосип Абрам, якому ми завдячуємо перекладом «Кобзаря» Тараса Шевченка словенською мовою. Не можу не згадати сьогодні пана Адрія Гевку, саме завдяки зусиллям якого в Штанієлі з'явилося перше і поки що єдине як в Словенії і в цілому на терені Балканських країн погруддя великому Кобзарю.

Нещодавно ми також відзначили ще одну символічну дату: 10 березня минуло 20 років з дня встановлення дипломатичних відносин між Словенією та Україною – двома молодими державами, які 20 років тому здобули незалежність.

Сподіваюсь, що сьогоднішній захід стане ще однією цеглиною у побудові дружніх відносин між українським та словенськими народами, яких об'єднують єдині цінності, подібність культур, мов та традиції. Дякую за увагу

Картина 59: Вітають вас діти, які розширюють наші традиції

До всього вищенаписаного хочу додати: багато речей у нашому житті є відносними. Все залежить від точки зору. А людина, яка не спробувала на собі тягря праці, навіть не запідозрить в чому річ.

Ніколи не буде зайвим ще раз щиро подякувати всім тим, які тим чи іншим чином допомогли реалізувати цю велику подію. Всім щиро дякую! Особливо присмню від того, як відгукувались наші друзі-українці, що приїхали до нас із Хорватії та Боснії і Герцеговини.

Орден «За заслуги» III ступеня.

Приємна подія відбулася в житті української громади в Словенії. 11 січня 2012 року на урочистій церемонії посол України в Республіці Словенія п.Микола Кириченко вручив від імені Президента України секретареві Товариства українців в Республіці Словенія п.Андрієві Гевці державну нагороду України – орден «За заслуги» III ступеня.

Своєю невтомною і наполегливою працею для добра української громади у Словенії пан Андрій давно заслужив таку високу нагороду. Приємно, що його працю, нарешті, помічено і відзначено.

Картина 60: Дочка Іванка свого батька завжди підтримувала

Андрій Гевка народився 1958 року в Боснії і Герцеговині. Вже в дитинстві шанував написане слово і був пристрасним слухачем різних історій від людей похилого віку. Відтоді і дотепер п. Андрій не байдужий до історії рідного краю, свого коріння, до України та українців. Закінчив Педагогічну академію і філософський факультет у м. Любляні (Словенія). Цікавиться «малюванням» людського життя. Його праці публікуються у різних літературних журналах. Автор кількох книжок поезії і прози. Це для мене надзвичайно велика

моральна підтримка. Відчуваю велику гордість, що Україна не забуває нас. Дякую Україні і всім, хто підтримував мене в моїй праці. Також хочу сказати, що цей орден має ще й позитивний дух для всіх, хто мене шанує і співпрацює зі мною.

Орден – це добре, але, мабуть, хотілось би, щоб Україна більше дбала про українську діаспору і надавала також грошову підтримку.

Картина 61: Посол України прикріплює орден За заслуги

Гроші – це набута річ. Треба розуміти, що я – українець, який досі шукає в Україні своє коріння, і який відчуває повагу та розуміння від своїх співвітчизників.

Я дуже задоволений, бо зробити вдалося багато. У червні 2010 ми, нарешті, відкрили два погруддя – Великому українському поету Тарасові Шевченку та академічному художникові і словенському перекладачеві «Кобзаря» – Йосипові Абраму. Погруддя будуть стояти вічно на місці народження Й. Абрама в середньовічному м. Штан'єль. Автор погрудь – всесвітньовідомий скульптор Мірсад Бегіч.

Візит президента SKU, пана Євгена Чолія.

До всього того, хочу вам сказати, що ми, українці Словенії, в рамках святкування днів Тараса Шевченка мали за честь зустрітися з президентом Світового конгресу українців, які проживають у діаспорі – паном Євгеном Чолієм, який має свою базу в Канаді.

Картина 62: Випробування випічки хліба

Важко повірити, що людина змогла перелетіти частину земної кулі заради того, аби подивитися, як ми живемо тут, на сонячній стороні Альп. Якби хтось мені про це сказав швидше, я подумав би, що це жарт. Тим не менше, це все було реальністю. Ми мали прекрасну нагоду обмінятися цікавими думками та кількома порадами. Пан Чолій знайомий з багатьма українцями, які за різних умов, тимчасово або назавжди залишили Батьківщину – Україну. При цьому слід розуміти, що кількість українців, які проживають поза територією України налічує близько двадцяти мільйонів. Проте всі вони родом із нашої прекрасної України. І незважаючи на вплив різних національних культур, практично жоден із них не забув своє коріння. А це означає, що всіх українці

світу (в яких би територіальних межах вони не перебували) об'єднують спільні інтереси та єдина мова. Насправді, це – чудово.

Безперечно, враження п. Чолія від Словенії були приємними. З великою цікавістю він почав розглядати все від аеропорту Йожета Пучніка. Сказав, що був зачарований красою наших Альп та приходом весни в словенські села. Також з особливим трепетом говорив про місто Любляна, адже для нього це була перша можливість зустрітися зі словенцями та почути словенську мову, яка співзвучна з українською. Євген Чолій також відвідав прекрасну виставку картин Тараса Шевченка в приміщенні Посольства України в Словенії. В цей час дух великого Тараса Шевченка був присутнім повсюди. Пан Чолій дав високу оцінку словенської нації, люди якої так високо цінують інших, незалежно від того, де вони народилися.

Картина 63: Прослуховування промови

Найбільш захоплений п.Євген був середньовічним містом Штанєл. Він не міг не побачити місто, де сто років тому була словенська Запорізька Січ. Саме на

цьому місці, в будинку письменника Йоже Абрама, збиралася словенська еліта. Сьогодні тут мешкають Войко та Власта Маркочіч.

З великим задоволенням він відвідав місце, де зараз стоять два погруддя – перекладача і Шевченка. Є.Чолій був зачарований, дивлячись на бюсти увіковічених Т. Шевченка і Й.Абрама. Він уважно вивчав їхні обличчя: лице українського митця дуже серйозне, а обличчя словенського перекладача і священника – усміхнене. Це був воістину унікальний досвід.

Картина 64: Інна Демченко і Войко Маркочіч

Згодом час пролетів ще швидше. Войко Маркочіч і його дружина Власта були неперевершені. Вони частували гостей знаменитою шинкою і напували смачним вином Теран. Пан Євген дуже цінує таку щирість, а наш теплий прийом йому сподобався особливо. Після насиченого дня ми всі охоче пішли подивитися на інші пам'ятки в місті Любляна. Наш екскурс ви можете переглянути на наступних фотографіях.

Президент УВКР, М. Ратушний в Штанелі

У 2015 році ми мали честь прийняти президента Української Всесвітньої координаційної ради pana М. Ратушного. Те, що побачив пан М. Ратушний його надзвичайно вразило. Він був у захопленні від погрудь Т. Шевченка та Й.Абрама і не міг повірити, що таке можна зробити. М. Ратушний подав гарний жест подяки та прихильності за нашу працю. Він подарував цінну книгу під назвою «Т. Шевченко в пам'яті поколінь».

Картина 65: В. Маркочич, А. Гевка, Ма. Ратушний, Й. Шимец

На 210 сторінці цього видання є фотографія бюсту Т. Г. Шевченка в Словенії. Поеднання цих двох погрудь для Ратушного стало справжнім дивом. Подібного він ніколи не бачив. Розкажу вам про нашу зустріч з .Ратушним трохи детальніше. Двадцять третього травня дві тисячі п'ятнадцятого року ми мали велику честь прийняти високоповажного гостя, який представляє прилеглі діаспори України в Європі і всю українську діаспору світу – від України до Нью-Йорку. Пан Майкл Ратушний особливо хотів побачити красу Словенії. Він відвідав більшість країн та міст світу, був присутній на найважливіших заходах та подіях для української діаспори. Цей чоловік знає кожен куточок колишньої Югославії і майже кожне українське суспільство з усіма його особливостями.

У Люблян пан М. Ратушний приїхав з великим ентузіазмом і очікуванням. Про красу Словенії чув неодноразово від своїх друзів. Саме тому, він хотів відвідати, принаймні, кілька найвідоміших міст нашої країни.. В першу чергу наш гість мав мету відвідати середньовічне місто Штанел, щоб побачити бюст Т. Г. Шевченка. Адже створити його було особливо важко, бо погруддя великого Кобзаря – перше в колишній Югославії.

Картина 66: Зустріч з українцями в Люблянi

Статуя була створена в Словенії, яка до сих пір вважається найбільш розвиненою і найсприятливішою країною в цьому регіоні. На знак подяки за роботу, М. Ратушний подарував мені цінну книгу, в якій описані та зображені всі бюсти і пам'ятники Т. Г. Шевченка в усьому світі.

З усіх статуй, в цій книзі дуже високо оцінюється бюст Шевченка, який був створений в Словенії. За словами Президента Всесвітньої координаційної ради українців, погруддя Т.Шевченка в Словенії – «це найбільш оригінальний твір».

Виставки картин Тараса Шевченка

Перш за все, варто ще раз наголосити на тому маловідомому факті, що Шевченко був засновником реалізму в українському малярстві. Він є автором численних портретів та ілюстрацій. На Шевченкових полотнах герої з творів оживали. Я мав ще одну мрію: хотів придбати за будь-яких умов Шевченкові геніальні творіння.

Картина 67: 24 березня 2012 - Надя і Інна

І моя мрія здійснилася. Завдяки хорошим людям, я зараз маю в постійній власності 60 прекрасних репродукцій. Ми із задоволенням зможемо їх експонувати повсюди, де будуть охочі побачити і відчуті неперевершеного Шевченка. Постійна експозиція (20 репродукцій) знаходиться в штаб-квартирі Асоціації українців в Словенії (KD Любляна-Київ, вул. Вісєвґи 5, м. Любляна).

Хочу детальніше розповісти про гарну та успішну виставку творів Т. Г. Шевченка, яка відбулася у суботу, 24 березня 2012 року в Посольстві України в Словенії (м. Любляна, вул. Теслова 23).

Виставка картин українського митця відбулась у суботу, 24 березня 2012 року, в приміщенні Посольства України в Словенії (м. Любляна, вул.Теслова 23) Маю намір поділитися деякими думками стосовно успішно пройденого заходу – виставки картин Тараса Шевченка в місті Любляна в Словенії. Ця виставка залишиться глибоко закарбована в наших серцях, і ми довго не зможемо її забути.

Картина 68: Обговорення відтворення творів Т. Шевченка

Аніж почати розповідь про саму виставку, хочеться згадати людей, без участі яких ця подія б не відбулась. Лише завдяки Громадському фонду Республіки Словенія та Посольству України в Республіці Словенія, які дали нам дуже важливу моральну і матеріальну підтримку, ми змогли реалізувати наші задуми. Також до виставки долучився академічний художник Скендер

Байровіч. Окрема подяка пану Олексі Павлешину, який очолює Товариство української культури) у місті Загреб. Пан Олекса підготував прекрасну презентацію життя та малярської творчості знаменитого художника Тараса Шевченка. Слід зазначити, що таке поєднання талантів як у Шевченка – велика рідкість. Адже світило української нації є великим майстром в обох ремеслах мистецтва – малярському та літературному.

Картина 69: Славіца і Олекса Павлешин із Загреба

Варто сказати, що така виставка художніх творів Тараса Шевченка в Словенії відбулася вперше. Кожен з нас мав унікальну нагоду милуватися картинами, які були намальовані понад сотню років тому. Роботи Великого Кобзаря досі актуальні та залишаються центром наукових досліджень та аматорських вподобань. Аудиторія людей, які прийшли подивитись на картини Шевченка, була приємно вражена. А ми отримували задоволення від досягнутої мети. Ці емоції дуже важко описати. Думаю, досить сказати, що ми відчували присутність Тараса Шевченка серед нас ...

Наприкінці заходу, ми почули прекрасні інтерпретації Шевченкових пісень, які звучали у виконанні хору з КПД Карпати з міста Липовляни (Хорватія). Гості з Хорватії, за чудове виконання пісень, достойні шалених овацій та великої похвали.

Картина 70: Хор КПД Карпати з міста Липовляни

Наприкінці всього вищесказаного, хочу всім учасникам висловити величезне спасибі. Завдяки нашій спільній праці з дорогими друзями із міст Загреб та Липовляни, ми багато зробили. Їхні зусилля для нас є дуже цінні, а враження про них – дуже гарні. Адже ми працювали заради однієї мети – увіковічнити Великого українського генія – Тараса Григоровича Шевченка. Слава йому!

Лекції на честь Т. Г. Шевченка і Ф. Прешерна

Лекції дуже ретельно готувалися. Протягом довгого часу я вивчав життя і творчість обох поетів і зіставляв, аналізуючи, їхні долі. Я знайшов багато спільного. Моя робота стала актуальною як у Словенії, так і за кордоном. Для прикладу я наведу кілька назв статей та тез із них.

Картина 71: Любляна - українська весна 2013

«Перший день весни відзначається Україною»¹¹

¹¹<http://www.rtvsllo.si/blog/rafael-zupancic-raf/prvi-pomladanski-dan-v-znamenju-ukrajine/82066>

«Вчора ми провели перший день весни в українському стилі. Це була знаменна подія з культурною програмою: поезією, танцями, співом і, звичайно, призовою вікториною. Про Україну нам ніколи не було багато відомо. Все, що я знав про Україну – це футболіст Андрій Шевченко та назви деяких найвідоміших футбольних клубів (Динамо Київ, Шахтар, Дніпро, Металіст тощо). Ще я знав, що минулого року в Україні відбувся чемпіонат Європи з футболу, який був організований спільно з Польщею. Є, звичайно, речі, які я знав дуже добре. Наприклад, що в Україні надзвичайної краси жінки. І, власне, 21 березня 2013 у мене була можливість у тому переконатися. По-перше, нам вдалося зустрітися з членами танцювальної групи українського народного танцю. Після цього були прочитані твори Тараса Шевченка українською та словенською мовами. Андрій Гевка, з Асоціації українців в Словенії, підготував велику лекцію-зіставлення нашого найбільшого поета Франце Прешерна з українським видатним поетом Тарасом Шевченком. Хоч один був доктор юридичних наук, а інший – академічний художник, вони обоє були рабами, яким не пощастило в коханні. Ми почули красиві поетичні твори, такі як «Вінок сонетів» Ф. Прешерна та вірші з «Кобзаря» Т. Шевченка. Ми побачили обох письменників з іншого боку, відчули всю велич їхнього слова і перейнялися трагізмом обидвох доль.

Далі відбулися конкурси: три групи відповідали на запитання, пов'язані з Україною. На наш здивування, присутні гості були досить ерудовані в галузі історії та культури України. В кінці заходу відбулося жеребкування для визначення команди-переможця. Призи для команд-учасників підготувало Посольство України в Словенії. Команда переможців отримали факсиміле «Кобзаря» Т. Г. Шевченка, який був перекладений словенською мовою знаменитим перекладачем Йоже Абрамом. Інші дві команди були нагороджені заохочувальними призами в українському фольклорному стилі. Після такого насиченого дня ми разом з гостями залюбки смакували українську національну страву під назвою борщ. Потім нам подали національний десерт – пампушки. Всіх учасників ми нагородили нашими Великодніми курчатами та вином Фужинчаном і, звичайно, символічними тканинними ляльками, які ми самі робимо. Це був прекрасний день, наповнений радістю та приємністю. Я ніколи не думав, що ми, словенці і українці, маємо багато спільного в культурі, історії, літературі. Дякуємо всім учасникам, співробітникам, які допомогли нам організувати таку чудову подію».

Валентина Плахута - Шимчич в часописі «Діло» написала наступну статтю¹². *Як особистість України відбивається через літературу.*

В даний час у свідомості середнього словенця Україна асоціюється лише з кількома незв'язаними явищами: Радянський Союз, зерно, Чорнобиль, козаки, Тарас Бульба... Українська література є для нас частиною цих видань Terra Incognita (Невідома земля).

минулого тижня 18 березня 2014 в організації «Філослав» в Люблянці, на факультеті мистецтв, відбулася подія, яка збагатила всіх присутніх цінною інформацією про стан українського духу і його відображення в літературі.

Картина 72: Установка традиції Асоціація Alpe Adria

Пропоную розпочати з особи пана Гевки, нащадка українських емігрантів в Словенію. Комунікабельний і впевнений в собі пан сказав, що його співвітчизники, незважаючи на тиск зі сторони Росії, не переживають, бо знають, що Україна завжди перемагала, і впевнені, що українці будуть продовжувати цей переможний шлях. Він сказав нам, що словенська і українська душа співзвучна, тому ми добре розуміємо один одного. В якійсь мірі ми маємо аналогічну історію, оскільки українці, так

¹² <http://www.delo.si/kultura/knjizevni-listi/kako-se-identiteta-ukrajine-zrcali-skozi-literaturo.html>

само як словенці, часто притиснуті іншими народами і ніколи не завойовували чужих територій.

Андрій Гевка також наголосив, що українська мова відрізняється від російської тим, що є мелодійнішою та лексично багатшою. Це підтверджується наочністю, адже в українців значна кількість народних пісень. Також вагомим є той факт, що українці надзвичайно співочий народ: як тільки вони зустрічаються, одразу ж починають співати. Окрім народних пісень, українці мають великі надбання авторських творів. Так, наприклад, багато творів Т.Шевченка (поета, про якого далі йшла мова в лекції п. Гевки) покладено на музику та виконуються у супроводі бандури – народного інструмента.

Похований, як написано в «Заповіті»

«Тараса Шевченка українці вважають своїм духовним батьком. Шевченко є символом української культури так само як у англійців – Вільям Шекспір, Йоганн Гете – в німців, у росіян – Олександр Пушкін, у Словенії – Франце Прешерен. Він був народжений в нестатках, його батьки рано помирали, тому Шевченко не зміг отримати найкращої освіти. Але попри те, як не дивно, бідний кріпак писав прекрасні вірші, – каже п. Гевка. Було очевидним, що поезія вже є в ньому самому, і вона народжується за будь-яких обставин. Шевченко був також талановитим художником, малював картини. Спочатку його твори тяжіли до романтизму, а вже в більш зрілому віці – Шевченко пише картини в стилі реалізму. Його збірка поезій «Кобзар» побачила світ у 1840 році і має суттєвий вплив на розвиток літератури і стандартизації української мови. Він писав драми, містерії, балади, ліричні та епічні твори. Головними темами його поезій були нація та свобода. Він був майже 40 років рабом, кріпаком, тому з самого дитинства Шевченко добре знав про важливість та ціну свободи. Талановитий митець помер всього за декілька днів до того, як було скасовано кріпосне право.

Він похований на Чернечій горі, над схилами Дніпра, так як писав у «Заповіті». Щороку тисячі людей з цілого світу йдуть на прощу до могили Шевченка, – сказав Андрій Гевка. Багато з творів Шевченка є подібними до поезії Прешерна».

Післяслово

Українці Словенії співпрацюємо у багатьох напрямках, намагаємось їх з різних боків знайомити зі Словенією і приносити користь обома державам. Ми дуже зацікавлені допомагати нашим співвітчизникам в усіх галузях, наприклад, перекладами, організацією зустрічей та культурних подій, поїздками в Україну і по Словенії тощо. Ми створили культурне Товариство «Любляна – Київ». Його мета, насамперед, справедливість. Нове Товариство складається з найбільш перспективних людей, котрим не байдужа нинішня ситуація в Україні і котрі є справжніми патріотами в душі, а також із наших друзів-словенців. Прагнемо показати, що насправді означає бути українцем. Товариство матиме не політичний підтекст. Будемо старатися, щоб Словенія і світ дізнавалися правду про Україну.

Картина 73: Разом легше, краще і цікавіше

Situacija.si є інтернет-виданням української громади в Словенії. Ми перекладаємо словенською мовою найбільш значущі новини з провідних українських сайтів. Ми обурені війною Росії проти України, складовою якої є інформаційна пропаганда. Багато подій в Україні висвітлюються необ'єктивно і упереджено, часто суть підмінюється відвертою брехнею і завідомо хибними поясненнями. Єдиною метою є об'єктивне

інформування про українські події, які мають європейське значення. Це ініціатива небайдужих людей, яка стає в один ряд з іншими виданнями, що повстали проти агресивної російської пропаганди.

Картина 74: Виступ культурної асоціації Україна-Фріулі в Штанелі

Ми передруковуємо тільки перевірені дані, обов'язково вказуючи джерело походження інформації. Редакція вносить мінімальні правки виключно для пояснення предмету, обов'язково виділяючи їх в тексті новини. Ми – частинка Української культури, розкиданої по всьому світу. В кожного своя причина як і чому він опинився на чужині. Нам живеться тут краще, ніж на Батьківщині, кожен займається своїми справами, але є щось більше. Це те – що нас єднає. Разом легше, краще і цікавіше. Разом ми можемо більше. Сайт покликаний об'єднати всіх українців, що живуть в Словенії. Ми плануємо обмінюватись корисною інформацією, організувати вивчення словенської мови, дитячі курси української мови, проводити спільні зустрічі і святкування. Форум сайту відкритий для спілкування на всі теми. Можна додати оголошення і розмістити інформацію про бізнес діяльність. Також готуємо заходи щоб познайомити Словенію з Українською культурою і зібрати українську громаду в одному місці. Планується показ українських фільмів для словенців, виступи наших гуртів, проведення презентацій письменників, участь в заходах. Ми раді всім. Приєднуйтесь!

TARAS ŠEVČENKO IN SLOVENIJA	1
Knjigi na pot.....	1
Uvod.....	3
Kdo je bil Taras Ševčenko?	7
Trnova pot ukrajinskega preroka	12
Kdo je bil Josip (Jože) Abram?	16
Kako sem začel z realizacijo projektov?	18
Nastanek projekta: Faksimile prevoda Kobzarja.....	19
Doprsna kipa J. Abrama in T. G. Ševčenka	23
Organizacija prireditve in protokol postavitve kipov	28
Govorniki in govori.....	29
Odlikovanje »Red zaslug za narod« III. stopnje.....	31
Obisk predsednika svetovnega kongresa Ukrajincev g. Eugena Čolija.....	33
Predsednik USKS, g. Michael Ratushny v Štanjelu	36
Razstava likovnih del Tarasa G. Ševčenka.....	38
Predavanja: T. Ševčenko in France Prešeren (2010 - 2016).....	43
Pokopan tako, kot je zapisal v Prerokbi	45
Zaključne misli.....	47
TAPAC ШЕВЧЕНКО І СЛОВЕНІЯ.....	49
Вступне слово	51
Хто був Тарас Шевченко?	54
Тернистий шлях українського пророка.....	57
Хто такий Йоже Абрам?	63
З чого все розпочалося?	64
Заснува проекту: факсиміле «Кобзаря» Т. Г. Шевченка.....	65
Бюсти Й. Абрама і Т. Г. Шевченка	67

Організація подій і протокол встановлення погрудь	71
Оратори і їхні промови	73
Орден «За заслуги» III ступеня.	76
Візит президента СКУ, пана Євгена Чолія.	78
Президент УВКР, М. Ратушний в Штанелі	81
Виставки картин Тараса Шевченка	83
Лекції на честь Т. Г. Шевченка і Ф. Прешерна.....	87
Похований, як написано в «Заповіті».....	90
Післяслово	91